

Kantoor van afgifte: 2800 Mechelen 1

P 309638

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Nieuwsbrief Mossen en Lichenen - Planten - Paddenstoelen

20^e jaargang nr.4 december 2020

Verschijnt driemaandelijks

Afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

natuurpunt

V.u. Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan alle geïnteresseerden.
Wens je de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, meld je dan aan op

<https://www.natuurpunt.be/pagina/plantaardig-nieuws>

Veel leesplezier!

**De volgende nieuwsbrief zal eind maart verschijnen.
Artikels en kalenders kun je tot 15 maart insturen naar
Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be**

**Wil je ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 40€ zijn
fiscaal aftrekbaar.**

**Storten kan op rekening nr.: BE12 230-0524745-92 met vermelding
van de volgende projectnummers:**

- *Natuurstudie algemeen110-01*
- Plantenwerkgroep2351
- Paddenstoelenwerkgroep2301
- Mossenwerkgroep2201

INHOUD

Corona en de studiedagen	4

Obsidentify en de digitale paddenstoelenpluk	4

Nieuwsbrief Mossen & Lichenen

WBL – Werkgroep Bryologie en lichenologie	7

WBL – excursiekalender 2021	7

Lichenologische excursie naar Villers-La-Ville	10

Nieuwsbrief Planten

Emiel Van Rompaeyprijs 2021	14

Algemene vergadering FLO.WER in coronatijden	14

De onverwachte Natuur.flora	15

Interview met Hans Vermeulen	19

Nationale werkgroep Botanie	21

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus	24

Plantenwerkgroep Genk	26

Plantenwerkgroep FONAS	29

Plantenwerkgroep FON	32

Plantenwerkgroep Oost-Brabant	34

Plantenwerkgroep Ogentroost	34

Nieuwsbrief Zwammen

Exotische Koningsmantelvlamhoed voor het eerst in België	38

Nieuwe paddenstoelen voor de Benelux in het Hageland	40

Onverwachte vondst van Verblekende wasplaat in Lier	42

Half miljoen paddenstoelen geplukt tijdens de digitale paddenstoelenpluk	43

Mycologia Zuid-West-Vlaanderen	45

Corona en de studiedagen

Vier provinciale studiedagen gaan voor een digitale versie en hebben ook hun datum behouden. Schrijf dus toch in je agenda voor 2021:

Zaterdag 6 februari: Brakona-contactdag

Zaterdag 13 februari: Ankona-contactdag van 13u30 tot 17u

Zaterdag 27 februari Limburgse contactdag natuuronderzoek: contactweek met zaterdag een belangrijke voordracht en van 22 tot 26 februari dagelijks webinars

Zaterdag 6 maart: West-Vlaamse natuurstudiedag: voormiddag online

Zondag 25 april: Lezingen FLo.wer Bosmuseum Hoeilaart + excursie Zoniënwoud

De overige studiedagen zijn uitgesteld tot een latere datum.

Obsidentify en de digitale paddenstoelenpluk

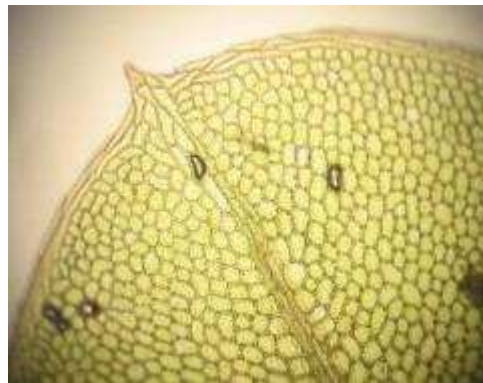

Van 1 september tot 30 november werden **500.000 paddenstoelenfoto's** geïdentificeerd via Obsidentify. Niet iedereen die met de app aan de slag gaat maakt een account aan voor waarnemingen.be.

Er kwamen in die periode **215.737 foto's** in waarnemingen.be terecht. Nieuwe soorten voor Vlaanderen werden gevonden door mensen die al langer met paddenstoelen bezig zijn. Zo werd de **exotische Koningsmantelvlamhoed** dit seizoen ontdekt en ook **Arrhenia discorosea**.

Maar paddenstoelenleken deden ook mooie vondsten zoals de **Kammetjesstekelzwam** in Drongengoed en een nieuwe groeiplaats voor **Pruikzwam** in Vlaanderen in Lier (foto, Bart Moons). De Digitale paddenstoelenpluk was een succes, maar dit was niet alleen te danken aan Obsidentify. De app moet hier en daar nog wel wat bijleren en gelukkig zitten er nog een heel team achter de machine. Het zijn de **paddenstoelenvalidators** van waarnemingen.be die dit seizoen hun uiterste best hebben gedaan om zoveel mogelijk foto's te valideren (goedkeuren, determinatie bijsturen) die we **in de bloemetjes** mogen zetten. Dankzij hen hebben duizenden mensen dit seizoen veel bijgeleerd over paddenstoelen.

MOSSEN & LICHENEN

Werking Mossen en Lichenen

Artikels & info

Roosmarijn Steeman (015/29.72.22) – Natuurpunt Studie
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Educatie

Hans Vermeulen (014/47.29.50) – Natuurpunt Educatie
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Werkgroepen Natuurpunt

Planten-, mossen- en zwammenwerkgroep Schijnvallei.

Wekelijkse excursies met inventarisaties van natuurgebieden in de regio. Meer info bij colybia@telenet.be of naar info@schijnvallei.be. Je kan ook bellen voor informatie naar het secretariaat van Natuurpunt Schijnvallei op nummer 03 354 55 06.

Mossen – en lichenenwerkgroep de Haarmutsjes

We zijn geen "specialisten" maar een groep enthousiastelingen die met vallen en opstaan en onder het motto (zoals een lid van de werkgroep het mooi formuleerde) "al doende leert men" zich in de materie willen verdiepen. De werkgroep is actief in het Scheldeland en Waasland. Meer info: Lou Roelandt lou.roelandt@skynet.be

Limburgse werkgroep voor lichenologie

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/limburgse-werkgroep-voor-lichenologie>

Wil je geregeld up to date blijven omtrent onze werkgroep? Stuur dan een e-mail naar werkgroep.lichenologie@gmail.com zodat je onze nieuwsbrief kunt ontvangen!

Werkgroep Bryologie en Lichenologie (WBL)

De werkgroep heeft tot doel om de studie van de Bryologie en Lichenologie in Vlaanderen te bevorderen. Als voornaamste activiteit worden excursies in België en in het buitenland gehouden waarop de flora van de bryofyten (bladmossen, levermossen en hauwmossen) en van de lichenen (korstmossen) wordt geïnventariseerd en bestudeerd. Er worden ook determinatiedagen ingericht.

Meer info en nieuwtjes lees je op <https://www.mossenkorstmossen.be/>

WBL – Werkgroep Bryologie en Lichenologie

<https://www.mossenkorstmossen.be/>

Voorlopige verspreidingsatlas van de mossen van Vlaanderen

De 'Voorlopige verspreidingsatlas van de mossen van Vlaanderen' (Van Landuyt et al. 2020) wil een beeld geven van de verspreiding van de hauw-, lever- en bladmossen tijdens de periodes 1980-1999 en 2000-2019. De inventarisatiegraad van de mossen in Vlaanderen vertoont nog grote hiaten, vooral in delen van West- en Oost-Vlaanderen, maar de databank met verspreidingsgegevens van mossen bevat echter wel een schat aan informatie die tot op heden grotendeels onontsloten bleef. Met deze voorlopige verspreidingsatlas is zowel de actuele kennis weergegeven maar wijzen de auteurs ook op de ontbrekende kennis. Van de 533 soorten mossen die in Vlaanderen ooit waargenomen zijn werden er sinds 1980 nog 500 soorten waargenomen, wat het een belangrijke soortengroep onder de planten maakt. In deze voorlopige verspreidingsatlas volgen we de nomenclatuur volgens de Belgische checklist (Sotiaux et al., 2007). Voor soorten die recent gesplitst zijn, zijn de gegevens meestal te beperkt om een adequaat verspreidingsbeeld te geven. Daarom werd voor deze soorten geopteerd enkel een verspreidingskaart te geven van het soortencomplex en niet van de gesplitste soorten. In totaal wordt van 489 soorten of soortcomplexen een verspreidingskaart gegeven met de gegevens uit de periodes 1980-1999 en 2000-2019.

U kan de 'Voorlopige verspreidingsatlas van de mossen van Vlaanderen' hier vinden.
https://pureportal.inbo.be/portal/files/20990410/VanLanduyt_et_al_2020_VoorlopigeVerspreidingsatlasVanDeHauwLeverEnBladmossenVanVlaanderen.pdf

Kalender Werkgroep Bryologie en Lichenologie 2021

Zaterdag 16 januari Sint-Baarsabdij Gent (Lichenen)

Deze verborgen oase in Gent is onder beheer van Historische Huizen Gent, en zij verlenen graag hun medewerking aan de inventarisatie van de site. De laatste inventarisatie dateert van 1985 en het is dus tijd voor een opfrissing. Afspraak: 10u aan de abdij, Voorhoutkaai 43, 9000 Gent. Het is goed te doen om met de trein te komen. Het station Gent-Dampoort ligt op 9 minuten stappen van de abdij. Mevrouw Annemie De Porre van Historische Huizen Gent zal aanwezig zijn om ons binnen te laten gezien de abdij pas vanaf april voor bezoekers toegankelijk is. Gids: Dries Van den Broeck

Zaterdag 16 januari Ter Kamerenbos (Mossen)

We hebben al in 2015 een excursie naar dit gebied georganiseerd, maar dan eerder rond de abdij van Terkameren en klein stuk van het bos. De excursie zou nu gaan rond de vijvers - bomen met epifyten, kalkrotspartijen, beukenbos, lemig voedselrijk grasland. Afspraak: 10u aan de Franklin Rooseveltlaan 67, 1050 Brussel (Ingang van "Villa Empain"). Openbaar vervoer MIVB: halte "Solbos" Lijn 8 en 25. Contact: Geert Raeymaekers (0473591324)

Zaterdag, 23 januari Diegem – Diegem-Lo (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-17.

Afspraak: 9u30 Sint-Catharinakerk van Diegem, Kerktoerenstraat 33.
Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 30 Januari Algemene Ledenvergadering

Afspraak: 10u Van Heurck-auditorium van het Agentschap Plantentuin Meise aan de Nieuwelaan 38 te Meise. De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de WBL zal indien de Corona-maatregelen dat toelaten doorgaan. U bent welkom vanaf 09u30. Om 10u00 is er een lezing van Hans Marly (vzw 300 bomen) over stadsvergroening met behulp van zelfgekweekt mos.

Om 10u30 start het formeel vergadergedeelte met o.a. voorstelling van de excursiekalender.

Zaterdag 20 februari De bomen langs de Damse vaart, de kerk en het kerkhof van Damme (c2-13) – (Lichenen)

Daarna ook een ritje naar de zwinbosjes om de daar aanwezige Phaeograhis eindelijk op soortniveau te determineren.

Afspraak om 10:00 uur aan de Onze Lieve Vrouwekerk, kerkstraat, 8340 Damme.

Gids: Angèle De Bruyckere.

Zaterdag, 27 februari Zaventem (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hokken e4-17 en e4-27. Afspraak: 9u00 aan de Sint-Martinuskerk, Kerkplein Zaventem.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 27 februari Bossen van het Rubenskasteel – Elewijt (Mossen)

Het kasteel is sinds kort eigendom van de Vlaamse Gemeenschap, de bossen errond zijn privaat jachtgebied. We hebben uitzonderlijk toelating gekregen om hier een excursie te organiseren. Afspraak 10u aan de Sint-Hubertuskerk, Tervuursesteenweg te Elewijt. Verantwoordelijke Dirk De Beer (0474/737395).

Zaterdag 6 maart Abdij Vlierbeek – Kessel-Lo (Lichenen)

Een vroeger benedictijnenabdij die volledig opgewaardeerd wordt door de stad Leuven en zowel haar muren als haar bomen zal laten bewonderen.

Afspraak: 10u00 op de parking aan de abdij, Abdij 2, 3010 Kessel-Lo.

Gids: Filip Fleurbaey (0478/571199)

Zaterdag 13 maart Nossegem (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-18.

Afspraak: 9u00 aan de Sint-Lambertuskerk, Van Opstalstraat 13, Nossegem.

Contact: Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 27 maart Bos van Aa en Kollintenbos – Zemst (lichenen)

De reeds vorig jaar voorgestelde maar door corona uitgestelde excursie om de inventarisatie van het Bos van Aa te finaliseren met het Kollintenbos. De zoom bestaat uit een veelbelovend Fraxinusbestand (d4-36).

Afspraak: 10u00 aan de waterzuivering Aquafin, Humbeeksebaan 115, 1980 Zemst.

Gids: Herman Dierickx (0498/642618).

Zaterdag 27 maart Gentbos te Merelbeke (Mossen)

Het Gentbos is een natuurlijk beheerd bos met elzenbroekbos, essen/olmenbos en eiken/beukenbos.

Afspraakplaats: Parking van het Gentbos, Poelstraat 184, Merelbeke. 10u00.

Info: Wouter Van Landuyt (0499808872).

Zaterdag, 17 april Lichenen: Sint-Stevens-Woluwe (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-27.

Afspraak: 9u00 aan de Sint-Stefaanskerk, Hendrik Thumasplesin, Sint-Stevens-Woluwe.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 24 april Kolmont – Tongeren (Mossen)

Bezoek aan bosreservaat Kolmont en Fonteinbeekvallei.

Afspraak: 10u00 Sint-Laurentiuskerk Overrepen.

Info: Patrik Oosterlynck (0476530535)

Zaterdag 1 mei Abdij Villers-La-Ville (Lichenen)

De abdij Villers heeft ons vorig jaar zeer verast maar er resten nog het omliggend bos van de abdij en de Leptogium die wat beter moet onderzocht worden.

Afspraak: 10u00 op de parking aan de abdij, rue de l'abbaye 55, 1495 Villers-la-Ville.

Gids: Filip Fleurbaye (0478/571199).

Zaterdag 15 mei Sterrebeek (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-28

Afspraak: 9u00 aan de Sint-Pancratiuskerk, Zavelstraat 2, Sterrebeek.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032).

Zaterdag 15 mei Terril van Winterslag – Genk (Mossen).

Dit is de laatste terril die we nog niet bryologisch bekeken hebben. De terrils leveren steeds weer verrassende soorten op, vooral kalksoorten als Tortella en Weissia. Wat zullen we hier vinden? Afspraak 10u parking 2 C-Mine aan de Oude Tuinwijk te Genk. Info: Dirk De Beer (0474/737395)

Zaterdag 5 juni Kesselse heide – Nijlen (Lichenen)

De Kesselse heide (c5-42-21) biedt ons een uitgelezen kans om onze Cladonia's nog eens in te oefenen.

Afspraak: 10u00 op de parking van de Kesselse heide, Lindekensbaan 88, 2560 Nijlen

Zaterdag 12 juni Kraainem (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-27.

Afspraak: 9u00 Sint-Pancratiuskerk, Arthur Dezangrélaan 18, Kraainem.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 19 juni Provinciaal domein Nieuwenhoven – Sint-Truiden (Mossen)

Afspraak: 10u00 Parking Nieuwenhoven. Info Patrik Oosterlynck (0476530535)

Zaterdag 4 september Bos 't Ename (Lichenen). De oude kern van het sinds 2002 bekroonde bos met de Vlaamse Monumentenprijs en Natura 2000 gebied, zal ons zeker de oud bosindicatoren kunnen tonen.

Afspraak: 10u00 aan de Sint Jozefkerk, Muijerij 7, Everbeek-Boven, Brakel.

Koen Verhoeven is onze gids.

Zaterdag 11 september Wezembeek-Oppem (Lichenen)

Excursie van de Lichenenwerkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hokken e4-28 en e4-38.

Afspraak: 9u00 aan de Sint-Pieterskerk, Sint-Pietersplein 1, Wezembeek-Oppem.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Donderdag 16 september – Zondag 19 september Duitse Eifel - Daun

De kalkrotsen van Gerolstein en de Maaren zijn al jaren uitverkoren plaatsen voor de lichenologen en bryologen. Het programma zal later op de website gezet worden en per mail doorgestuurd.

Daniel De Wit staat in voor het weekend en het lichenologisch programma, Dirk De Beer voor het bryologische luik van het weekend.

Zaterdag 2 oktober: Den Uitlegger – Brasschaat (Lichenen)

De Uitlegger, een walhalla voor lichenen volgens de Antwerpse lichenenzoekers, is een 88 ha groot beschermd landschap van de Vlaamse overheid, een staatsbos, in beheer van Natuur en Bos met antitankgracht bos en bunker. Gelegen aan het fort van Brasschaat (b4-48-13).

Afspraak: 10u00 aan de Sionkloosterlaan t.o.v. nr. 36, 2930 Brasschaat. De wagens kunnen geparkeerd worden op de Sionkloosterlaan aan de ingang van het Fort van Brasschaat. Karl Hellemans zal ons daar wat op weg zetten.

Zaterdag 2 oktober: Kasteel van Beervelde (Mossen) We bezoeken een oud kasteelpark met landschapstuin in een IFBL-hok dat nog niet eerder onderzocht werd op mossen.

Afspraak: 10u00 Toverstraat, Lochristi.

Info: Wouter Van Landuyt (0499808872).

Zaterdag 16 oktober Nederokkerzeel (Lichenen)

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok d5-51.

Afspraak: 9u00 Sint-Stephanuskerk, Sint-Stefaanstraat 1, Nederokkerzeel.

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 23 oktober Antitankgracht Haacht (Mossen)

De Antitankgracht in de Antwerpse Voorkampen is al langer het onderwerp geweest van veel onderzoek, ook van de mossen. De Antitankgracht in Haacht is veel minder bekend maar daarom niet minder interessant, eerdere excursies leverden alvast meerdere interessante vondsten op. Eén voorwaarde: kan maar doorgaan na een droge zomer, zodat we de betonnen wand kunnen bekijken vanuit de droge bedding. Afspraak 10u op de parking aan de Markt langs de Stationsstraat nabij de Sint-Remigiuskerk, te Haacht. Verantwoordelijke Dirk De Beer (0474/737395)

Zaterdag 13 november Dommelvallei – Peer (Lichenen)

De Dommelvallei leverde in 2020 aan de Limburgse Lichenen Werkgroep de primeur van het Bruin boomspijkertje op. Het Belang van Limburg, Het Nieuwsblad en Natuurpunt hebben het graag vermeld en de WBL wil natuurlijk ook de vallei doorploegen om het te bekijken. Samenkomst om 10:00 uur halverwege de Gijzenstraat, 3990 Kleine-Brogel, Peer. Nicole Rinkes speelt daar een thuiswedstrijd

Zaterdag 13 november Kasteel van Gaasbeek en domein van Groenberg (Mossen)

Afspraak: 10u aan de parking van het domein.

We doen een nieuwe poging in 2021 na uitstel vorig jaar. Contact: Geert Raeymakers

Zaterdag 20 november Steenokkerzeel

Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-18.

Afspraak: 9u00 Sint-Rumolduskerk, Wijckmansstraat 5, Steenokkerzeel.

Contact: Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477251032)

Zaterdag 4 december Brugse begraafplaatsen (lichenen)

De kerkhoven van Brugge worden met zorg behandeld door het stadsbestuur en met de kennis van de Brugse Lichenenwerkgroep omdat ze het ook waard zijn! We gaan op verkenning naar de Brugse begraafplaatsen.

Afspraak: 10u00 parking aan de Kerkhofstraat, 8200 Sint-Andries, Brugge.

Gids: Angèle De Bruyckere.

Zaterdag 11 december Humelgem (Lichenen) Excursie van de Lichenen Werkgroep Vlaams-Brabant naar IFBL-hok e4-18.

Afspraak: 9u00 Sint-Catharinakerk, Perpetstraat 27, Humelgem

Contact Filip Fleurbaey (0478571199) en Daniel De Wit (0477 25 10 32)

Lichenologische excursie naar de abdijruïnes van Villers-La-Ville

10/10/2020

Verslag F. Fleurbaey en D. Van den Broeck

Een tiental gegadigden waren op afspraak om de indrukwekkende abdij ruïnes van Villers-La-Ville te inventariseren. De bouwgeschiedenis gaat terug tot de twaalfde eeuw. Achter de abdij bevindt zich de groeve waar de lesteen voor de bouw werd uitgehouwen. Eind 18e eeuw werd de abdij verwoest en vervallen de gebouwen stilaan tot ruïne.

Doorheen de abdij loopt een zijarm van de Thyle, een bijrivier van de Dijle, wat de plaatselijke hoge luchtvochtigheid verklaart. Tot de abdijsite behoren ook tuincomplexen, die slechts gedeeltelijk werden geïnventariseerd. Het betrof de eerste inventarisatie van de site.

De lesteen zorgde voor een waslijst aan soorten die niet altijd even gemakkelijk te determineren waren. Zo zorgde het Rossig schriftmos (*Gyrophysa gyrocarpa*) voor verwarring gezien het ontbreken van

lirellen. In vegetatieve toestand lijkt de soort immers heel sterk op purperkring en kerkmuurkorst. De rode C-reactie, de UV+ wit-reactie gaven samen met de groeiplaats uitsluiting. Bijzonder was ook de Gestreepte runenkorst (*Enterographa hutchinsiae*) die heel mooi te zien was op een muur rond het domein. De gesloten lirellen wezen al in de richting van deze soort, microscopisch onderzoek van de sporen gaf uitsluitel.

Op eiken werden drie soorten schorssteeltjes gevonden: Klein, Roestbruin en Grijs schorssteeltje. Schorssteeltjes houden van een hoge luchtvochtigheid en groeien daarom diep in schorsspleten.

Gestreepte runenkorst met de lijnvormige lirellen (foto Ronald Dingemans)

Klein schorssteeltje met gele hals (foto Paul Geyselings)

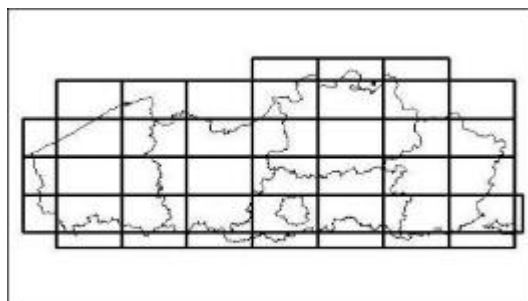
In het totaal werden zo'n 97 soorten opgetekend.

Deelnemers:

Daniel De Wit, Ronald Dingemans, Peter D'Joos, Filip Fleurbaey, Paul Geyselings, Min Pauwels, Jacqueline

Poeck, Nicole Rinkens, Dries Van den broek, Jeroen Vanheuerswijn, Karin Wauman

PLANTEN

Plantenwerking Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen Natuurpunt.

Zij organiseren jaarlijks talrijke excursies voor beginners tot gevorderden.

Veel plantenwerkgroepen gaan op “streeptocht”. “Strepen” is inventariseren op kilometerschaal (via het ‘IFBL-raster’) met behulp van een streeplijst. De gegevens van deze streeptochten kunnen gebruikt worden in het kader van atlasprojecten.

Daarnaast spitsen de meeste werkgroepen zich toe op de studie en inventarisatie van natuurgebieden. Een aantal werkgroepen doen zelfs aan vegetatiekunde door vegetatie-opnames te maken van percelen (met de schaal van Tansley) en/of van permanente proefvlakken (met de schaal van Braun-Blanquet).

Iedereen kan zich bij een werkgroep aansluiten om deel te nemen en bij te leren.

Plantenwerkgroepen

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

<https://www.natuurpunt.be/afdelingen/fon-plantenwerkgroep>

Nico.wysmantel@telenet.be

Nationale Werkgroep Botanie

André Van den Bergh

tel. 052/35.05.18

GSM 0472/68.83.35

<https://plantenwerkgroep.wordpress.com/>

lokale-plantenwerkgroepen/nationale-werkgroep-botanie/

andrevandenbergh@yahoo.com

NWB

Regionale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Duinviooltje

Plantenwerkgroep Zuid-West-Vlaanderen

Plantenwerkgroep Meetjesland

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Plantenwerkgroep Allium-Denderstreek

Plantenwerkgroep Zuid-West-Brabant

Plantenwerkgroep Oost-Brabant

Plantenwerkgroep Thalictrum

Ecologische werkgroep Meanderland

Plantenwerkgroep Genk

Plantenwerkgroep Noord-Limburg *De slobkousjes*

Haspengauwse plantenwerkgroep

Plantenwerkgroep Voeren

Limburgse plantenwerkgroep

Lokale plantenwerkgroepen

Plantenwerkgroep Westland

Plantenwerkgroep Markvallei

Plantenwerkgroep Gent

Plantenwerkgroep Scheldeland

Plantenwerkgroep Naturelaar – 's Heerenbosch

Plantenwerkgroep Klein-Brabant

Plantenwerkgroep Wielewaal (regio Lier)

Plantenwerkgroep Holsbeek

Plantenwerkgroep Schijnbeemden

Plantenwerkgroep FONAS

Plantenwerkgroep Ogentroost

Plantenwerkgroep Antwerpen Stad

NP Hasselt – Zonhoven SAP-clubje

Plantenwerkgroep Oude Spoorweg

Plantenwerkgroep Natuurpunt Lanaken

Plantenwerkgroep Haacht

Bramenwerkgroep Vlaamse ardennen plus

Plantenwerkgroep Antwerpen Noord

Emiel Van Rompaeyprijs 2021

Bij testament heeft juffrouw Irma Van Rompaey, de op 20 april 1982 overleden zuster van Emiel Van Rompaey, een geldsom gelegateerd aan de voormalige Nationale Plantentuin van België (sinds 2014 Agentschap Plantentuin Meise). De intresten van dit kapitaal worden aangewend voor het toekennen van een tweejaarlijkse Emiel Van Rompaey-prijs voor floristiek in de ruime betekenis.

Emiel Van Rompaey (1895-1975) was een pionier van het vernieuwde floristische onderzoek in België en bleef hierin tot aan zijn dood een leidende rol spelen.

De prijs wordt in 2021 voor de negentiende keer uitgereikt. Kandidaturen kunnen voor 20 mei 2021 worden ingediend door individuele kandidaten, door meerdere personen samen of door verenigingen. Kandidaturen kunnen ook door derden worden ingediend.

Alle briefwisseling omtrent deze prijs wordt gericht aan
Plantentuin Meise
Emiel Van Rompaey-prijs
Nieuwelaan 38
1860 Meise

Het reglement kan op hetzelfde adres worden aangevraagd; het is ook te vinden op https://www.plantentuinmeise.be/nl/overig/Emiel_Van_Rompaey_Prijs

Algemene vergadering FLO.WER in corona-tijden

Normaal houden we onze algemene vergadering altijd op een zondag in februari in de Plantentuin Meise. Het bestuur van Flo.Wer gaat ervan uit dat met veel mensen samenkomen binnen in februari 2020 vermoedelijk nog niet mogelijk zal zijn. Toch zijn we volgens onze statuten verplicht een algemene vergadering te houden om enkele administratieve zaken te behandelen zoals de goedkeuring van het financieel verslag en het kiezen van het bestuur. We hebben besloten de **administratieve zaken** te laten verlopen via een **mail** bij de leden in **februari 2021**.

Omdat een algemene vergadering vooral ook een bijeenkomst is van de leden om te luisteren naar voordrachten over flora-onderzoek hebben we besloten dit deel te verplaatsen naar **25 april 2021** in het Bosmuseum 'Jan van Ruusbroec' (Duboislaan 2, Hoeilaart). In de voormiddag zijn er dan **voordrachten** en in de namiddag een **excursie**. Als we op dat ogenblik nog niet binnen mogen bijeenkomen vervangen we de binnen activiteit door een hele dag excursie in het Zoniënwoud.

We zijn ook nog één of meerdere excursies aan het plannen met als thema "akkerflora". Van zodra deze datums vast liggen brengen we jullie op de hoogte.

De onverwachte Natuur.flora

De Natuur.flora verscheen in juni en de verkoop ging zo vlot dat er al een tweede druk is verschenen.

Oorspronkelijk was dit boek bedoeld om in de plantencursussen te gebruiken, maar het ziet er naar uit dat het nog veel meer floristen kan bekoren. Hieronder een uitgebreid artikel over deze flora met veel lof en enkele kanttekeningen van Antoon De Rycke & Rutger Barendse

<https://winkel.natuurpunt.be/natuur-flora.html>

29,50 euro Leden: 26,55 euro

Regelmatig verschijnen er boeken en publicaties over wilde planten maar echte determinatie-flora's die volledigheid nastreven voor een gebied zijn schaars. Voor ons taalgebied zijn enkel de Belgische Flora (1998) (BF), de Heukels (2020) (H) en de [Veldgids Nederlandse Flora](#) van Henk Eggelte (2019) in omloop. Naar elke nieuwe editie wordt daarom reikhalzend uitgekeken.

Het is dan ook zonder meer opzienbarend dat er een volledig originele flora verschijnt: de Natuur.flora is een uitgave van Natuurpunt CVN die oorspronkelijk is opgemaakt voor gebruik in de cursussen. Dat die flora het hele taalgebied van Groningen tot De Panne (en verder) bestrijkt is nooit eerder gebeurd.

Auteur Hans Vermeulen, die bij **Natuurpunt CVN** werkt als lesgever, is niet aan zijn proefstuk wat het schrijven van uitgebreide determinatiewerken betreft: in 1999 verscheen "Paddenstoelen, Schimmels en Slijmzwammen van Vlaanderen", een turf van 650 pagina's die bijna het hele Vlaamse zwammenrijk bevat.

Het is ook voor geoefende floristen een raadsel hoe één man erin slaagt om in zijn eentje een dergelijk lijvig en complex werk samen te stellen. Sleutel per sleutel en heel geduldig doorwerken veronderstellen we. In de bronvermelding lezen we wel dat de beste binnen- en buitenlandse flora's bij hem thuis op de plank staan. Dat lijkt ook onontbeerlijk, want geen mens slaagt erin om alle in de NF genoemde planten te zien, laat staan grondig te bestuderen en te vergelijken. De NF is echter geen samenraapsel van gekopieerde sleutels, dit is origineel werk.

Uitgave

De NF is een erg sobere uitgave met een dunne kartonnen kft en zonder kleurendruk. De prijs is navenant laag, ongeveer de helft van wat je neertelt voor een Heukels. Met afmetingen van 148 mm x 210 mm past deze veldgids nog net in de excursietas.

De ambitie van de NF is om 'alle' soorten van het gebied uit te sleutelen maar om het hanteerbaar te houden werd de tekst zo kort mogelijk gehouden. Uitgebreide beschrijvingen ontbreken en de inleidende teksten zijn tot een minimum beperkt. De klemtoon ligt op de sleutels. Na een heel korte inleiding wordt

ingegaan op de structuur van de flora en de sleutels en wordt enige uitleg gegeven over de taxonomie. Ook de naamgeving komt aan bod.

Kopjes boven elke blz. ontbreken maar dat is niet onoverkomelijk. De volgorde van de families is immers niet meer zo stabiel als ze ooit was en je kan dus maar beter de index raadplegen. In die index, om plaats te besparen grotendeels beperkt tot de geslachten, staan alle Nederlandse en wetenschappelijke namen door elkaar en dat is eigenlijk een voordeel want de ene keer schiet de naam Naaldaar je te binnen maar de volgende keer denk je eerst aan *Setaria*.

Afbeeldingen zijn er nauwelijks. Men kan dit als een gemis beschouwen maar het komt de leesbaarheid van de sleutels ten goede. Wie trouwens goede afbeeldingen wil kan terecht op het internet of schaft zich de **Rothmahler/Steef Steneken** aan die pas verschenen is.

Het resultaat is nog altijd een boek van 654 blz., minder dan de 800 blz. van Heukels en de 1000 blz. van de Belgische Flora.

Gebied

De NF bestrijkt Nederland en België maar ook Luxemburg, delen van Noord-Frankrijk (onder meer de veel bezochte Boulonnais) en het westen van Duitsland (Eifel). Het zijn niet toevallig die gebieden die Heukels en de Belgische flora samen bestrijken en bovendien ook de streken waar Nederlandstaligen vaak naar planten kijken.

De floristische districten komen wat Nederland betreft overeen met die welke Heukels definieert maar de Grensmaas (NL&BE) krijgt zijn eigen district. Vreemd genoeg maakt de NF één groot district van wat in de volksmond de Ardennen en de Westelijke Eifel genoemd wordt. De floristische samenstelling van de kalkgraslanden van de Condroz lijkt echter in niets op die van de Hoge Venen. Ook is er wel wat werk aan de winkel bij de weergave van de districten op de nu veel te kleine kaart en de gehanteerde terminologie. Bijvoorbeeld het district 'Waddeneilanden' zou Waddendistrict moeten heten en omvat ook meer dan de eilanden.

Verspreidingsgegevens worden summier gegeven per floristisch district. De vermelde zeldzaamheid voor planten in cultuur is ook zeker een pluspunt. Dat geeft direct wel enige context. Wie een exacter beeld wil hebben van de verspreiding kan terecht op de Verspreidingsatlas (Nederland), Florabank (Vlaanderen), Atlas de la Flora de Wallonië, Floraweb (Duitsland), Tela Botanica (Frankrijk), Waarneming.nl, Waarnemingen.be, of op Observado.org en GBIF voor een totaaloverzicht.

Besproken planten

Niet minder dan **3500 soorten** kunnen op naam gebracht worden met de NF. Dat zijn 1800 inheemse soorten en 1700 exoten en tuinvlieders (een elegante term voor 'escapes' die sinds 1951 zijn waargenomen. De NF streeft niet alleen naar volledigheid op gebied van die 'aliens' maar sleutelt ze ook daadwerkelijk uit.

Qua aantal uitgesleutelde taxa is de NF de meest uitgebreide van alle eerder genoemde flora's. Een voorbeeld voor enkele genera: *Geranium* 24, *Hypericum* 20, *Festuca* 22, *Trifolium* 37 taxa. In de Heukels (2020) zijn dit er respectievelijk 18, 15, 16 en 21 en in de Nouvelle Flore de Belgique 18, 12, 23, 26. Natuur.Flora bestrijkt wel een veel groter gebied.

Desondanks ontbreken er heel wat recent vastgestelde verwilderde en adventieve soorten in Natuur.Flora. We hebben de indruk dat er geen achterliggende totaaloverzichten (soortenlijsten per land) zijn gebruikt. Een voorzichtige schatting is namelijk dat er makkelijk tot 1000 taxa aan toegevoegd zouden kunnen worden. Aan de andere kant: de ontwikkelingen gaan de laatste decennia heel erg snel en per jaar worden er in de Benelux zeker een 50-tal (adventieve en verwilderde) soorten bij gevonden. Een tweede editie is op termijn zeker wenselijk.

Taxonomie en wetenschappelijke namen

De NF volgt de APG-indeling van 2016, evenals Heukels, maar de taxonomie stemt toch niet geheel overeen. Zo beschouwt de NF het genus *Conyza* nog altijd als een zelfstandig genus en beschouwt hij de *Veronicaceae* als een aparte familie, los van de *Plantaginaceae*.

Taxonomische inzichten zijn weliswaar gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek maar worden al dan niet geaccepteerd door de auteurs van flora's. Voorzichtigheid is geboden want vooruitschrijdende inzichten zijn er genoeg en de klok wordt ook wel eens teruggedraaid.

Dit leidt soms wel tot verschillen in naamgeving tussen de diverse flora's maar ondertussen hebben we ook leren leven met die vervelende synoniemen. *Conyza canadensis* en *Erigeron canadensis* zijn dezelfde plant.

Auteursnamen zijn niet vermeld in de NF. Dit is ongebruikelijk maar er is weinig ambiguïteit en ook hier geldt dat er op het internet vele toepassingen zijn die kunnen helpen (POWO, The Plant List, GBIF, etc.)

Nederlandse namen

De NF volgt net als Heukels de lijst van 2020 die is opgesteld door de Commissie voor Nederlandstalige plantennamen. Voor planten die in die lijst niet vermeld zijn, worden de namen overgenomen uit Soortenbank.nl, Waarnemingen.be en Waarneming.nl, Heukels, de Belgische Flora, publicaties van de KNNV en de ANWB bomengids. De NF introduceert zelfs een korte lijst met eigen vindingen voor planten waarvoor nog geen Nederlandse naam bestaat.

NF neemt ook een voorsprongetje op de pas uitgekomen lijst 'Nederlandse namen voor tuinplanten' van de 'Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw' en vermeldt heel wat nog niet officiële Nederlandse namen. Ze worden voorafgegaan door een *. Het is een eigen verzameling namen, samengesteld uit diverse valide bronnen die op heel wat punten afwijkt van de NAKT-lijst.

Terminologie, afkortingen, codes en symbolen

In het glossarium worden ongeveer 300 botanische termen verklaard, wat vrij veel is, maar tekeningen ontbreken. Wel zijn er achterin 4 blz. met pentekeningen van bloemtypes en bloeiwijzen opgenomen. De beginner die wil weten wat 'gekarteld' betekent is aangewezen op de tekst maar die is wel helder.

Je zou denken dat ten minste in echte determinatiewerken elk onderdeel een vaste naam heeft, maar dat blijkt niet het geval. Terwijl Heukels consequent spreekt over bladen heeft de NF het over bladeren. Tegenoverstaand heet hier kruisgewijs. Dergelijke kleine verschillen kunnen we nog als taaleigen beschouwen, maar er zijn ook andere verschillen, zoals in de benoeming van de onderdelen van de aartjes van de grassen. De NF grijpt terug op de Heimans en spreekt over kroonkafjes, terwijl Heukels het heeft over lemma en palea.

Een lijst van symbolen, codes en afkortingen ontbreekt uiteraard niet, maar het is jammer dat deze afkortingen niet apart op een bladwijzer gedrukt zijn. Van de vele floristische districten zijn de afkortingen immers moeilijk te onthouden. Op zo'n eventuele bladwijzer past dan trouwens ook een meetlatje, dat we nu al op de achterflap aantreffen.

Beschrijvingen

Om de omvang te beperken is een uitgebreide beschrijving van alle planten (anatomie, ecotype, etc.) niet gebruikelijk in veldflora's, maar hier zijn beschrijvingen echt wel herleid tot wat van direct nut is voor de determinatie. Dit komt enerzijds de overzichtelijkheid van de sleutels ten goede en verplicht je om zuiver anatomisch te determineren. Anderzijds mis je daardoor wel nuttige informatie zoals milieueisen, levensvorm, etc. die als check up dient voor je determinatie. Je vraagt je af of je determinatie klopt als je een kalkplant vindt in een Kempens ven.

NF stelt dat het eenjarige, tweejarige of meerjarige (overblijvende) karakter niet als criterium gebruikt wordt omdat het ter plaatse niet of heel moeilijk waarneembaar is. Dit is vatbaar voor discussie.

Sleutels

De sleutels vormen de kern van het boek en zijn zeer overzichtelijk door de typografie en het gebruik van hulplijnen in de linker marge.

De NF maakt een duidelijke keuze door soms nauw verwante genera in dezelfde sleutel te combineren. Zo worden alle geslachten die lijken op Asters (*Symphyotrichum*, *Aster*, *Eurybia*) in 1 sleutel samengevoegd. Hetzelfde geldt voor de kamillegeslachten die gegroepeerd zijn in respectievelijk kamilles en schubkamilles.

Met die werkwijze wordt soms teruggekeerd naar vroegere indelingen of wordt soms zelfs geanticipeerd op nieuwe inzichten. Die combinatietechniek wil niet zeggen dat moderne taxonomische inzichten naar de prullenmand verwezen worden, want de geslachtsnaam wordt behouden. De geslachten *Chenopodium* en *Dysphania* worden bijvoorbeeld in eenzelfde deelsleutel uit gesleuteld maar de geslachtsnaam verandert niet. Die werkwijze is niet systematisch: de distelgeslachten *Cirsium* en *Carduus* werden bijvoorbeeld niet gecombineerd.

Een andere techniek waar de NF veelvuldig gebruik van maakt is het onderverdelen van geslachten in Groepen die vaak ook wetenschappelijk onderbouwd zijn. Dit is de manier om de overzichtelijkheid te vergroten en is een groot hulpmiddel voor beginners.

Doelgroep

De NF is een sleutelwerk voor mensen die een minimum aan determineerervaring hebben opgedaan en een basiskennis hebben van botanische termen. Ondanks de overzichtelijkheid van de sleutels en de helderheid van de tekst is dit werk te hoog gegrepen voor een beginnende liefhebber of occasionele gebruiker. Maar zij die hun kennis willen uitbreiden, verdiepen of onderhouden zitten met de NF in de juiste versnelling.

Besluit

De NF is een sobere uitgave die niet de ambitie heeft om andere flora's naar de kroon te stoten maar die dat ongewild wel doet door een groot gebied te bestrijken waaronder Nederland en Vlaanderen én door beide flora's te overtreffen in het aantal opgenomen taxa.

Aangezien dit samen met de overzichtelijke sleutels de sterkte is van de Natuur.flora suggereren we dat nóg meer ingezet wordt op volledigheid. Het is duidelijk dat het boek nu al grote leemten opvult.

Je kunt stellen dat de Natuur.flora eerder een complementair boek is met een solide basis omdat de achtergrondinformatie zeer summier is maar omgekeerd kan je ook zeggen dat de NF de enige flora is die je in het veld nodig hebt en dat andere flora's en bij uitbreiding het gehele internet ondersteunend zijn.

Interview met Hans Vermeulen

Antoon De Rycke

Terwijl Hans Vermeulen, bouwjaar 1961, de trappen afdaalt langs de recentelijk aangelegde bijna botanische tuin voor het station van Gent-Sint-Pieters, herhaalt hij drie keer 'Waar zijn we aan begonnen?' Maar Hans wordt snel afgeleid door een Knautia en een Scabiosa die hier zusterlijk naast elkaar staan, iets wat in de Vlaamse natuur zelden het geval is. Een ideale gelegenheid dus om de typische vruchten van beide soorten te vergelijken. En om er een sleuteltje van te maken? 'Nee', zegt hij, 'dat vind je kant-en-klaar in de nieuwe Natuur.flora.

Al voor we plaats nemen op een bank stel ik mijn eerste vraag en Hans praat honderduit.

Vanwaar komt je interesse voor paddenstoelen en planten ?

Reeds als kind was ik gefascineerd door de natuur. Mijn vader had een flora van Heimans in zijn boekenkast staan en dat boek intrigeerde mij. Hij vertelde me dat je met dat boek een naam kon geven aan alle wilde planten. Dat betoverde mij en dus ging ik er mee aan de slag. Ik was toen 14 jaar. In die tijd waren beeldflora's minder evident en het internet bestond niet, dus moest ik wel al die sleuteltjes doorploegen om te weten welke plant ik voor me had. In het begin verkende ik vooral het Groenhovebos ten oosten van Torhout nabij het ouderlijk huis, maar later gingen we met het gezin op vakantie naar Alicante en daar vond ik natuurlijk een compleet verschillende flora. Helaas had ik toen nauwelijks literatuur om mediterrane planten te determineren. Vanaf mijn zestiende wierp ik mij ook op paddenstoelen die mij even interessant leken.

Natuurexploratie was niet je enige hobby ...

Tegelijkertijd was ik echter ook bezeten door muziek, en dat is nog steeds zo. Dat kreeg ik met de paplepel ingegeven want thuis hoorde ik niets anders dan klassieke muziek. Mijn instrument was de piano en op mijn 18 jaar heb ik ervoor gekozen om muziek te studeren aan het Conservatorium te Brussel. Meteen de reden waarom ik er nog altijd woon. Tussen 1986 en 1989 studeerde ik aan de Muziekkapel Koningin Elisabeth, waar ik mijn kinderdroom heb kunnen waarmaken, namelijk componist worden. In 1989 behaalde ik er een graduaat Compositie. Inmiddels staat een behoorlijk aantal composities op mijn naam, vooral symfonisch werk. De Muziekkapel lag in de nabijheid van het Zoniënwoud ... en om mijn zinnen te verzetten ging ik daar op stap. Ik heb nooit keuzestress gehad tussen Muziek en Natuur. Die twee gaan hand in hand.

In de muziek zijn er sol sleutels en in de botanie zijn er determineersleutels. Zijn er meer verbanden?

Voor het schrijven van muziek moet je een analytische geest combineren met synthetisch gevoel. Hetzelfde geldt voor het schrijven van flora's. Eerst moet je doorgronden hoe het precies zit en nadien stel je sleutel per sleutel op, tot je een boek hebt.

En toch belandde je uiteindelijk weer bij de natuur.

In 1998, bij een zoveelste reorganisatie van de cultuursector, viel ik uit de boot en moest ik dus op zoek naar ander werk. Ik zocht vooral in de muziekbranche maar door toeval belandde ik toch in de natuursector. NME De Wielewaal zocht educatieve medewerkers en de combinatie van mijn 12 jaar ervaring in het kunstonderwijs en mijn natuurkennis die ik autodidactisch verwierf, bekoorde Wouter Mertens, toenmalig voorzitter van De Wielewaal. Hij en Joris Bracquené waren geweldige mentoren die me inspireerden en motiveerden. Toen De Wielewaal in 2001 opging in Natuurpunt ging ik over naar de nieuwe structuur.

Voor Natuurpunt CVN geef ik cursussen en lezingen over vaatplanten, mossen, paddenstoelen, korstmossen en zelfs geologie. Per jaar begeleid ik zo'n 150 excursies over heel Vlaanderen.

De voorbije vijf jaar heb ik mij ook toegelegd op de betekenis en rol van planten en paddenstoelen in de West-Europese cultuur in het verleden en het heden, waarover ik veel heb opgestoken uit de boeken van professor De Cleene. In de eerste plaats doe ik dat voor natuurgidsen in spe die verhalen zoeken om mensen te kunnen boeien. Een beginneling heeft niets aan determineersleutels. Het moet laagdrempelig zijn. Maar achteraf hoor ik dat sommige van die nieuwelingen het tot gevorderde floristen schoppen.

De Natuur.flora is niet je enige werk, voordien schreef je nog determineersleutels.

Nee, schrijven zit me toch een beetje in het bloed. Mijn voornaamste natuurpublicaties zijn:

- 'Paddenstoelen, schimmels en slijmzwammen van Vlaanderen', 1999.
- 'Sleutelen met Fungi', 2005.
- 'Weetjes en verhalen over paddenstoelen', 2009.

En dit jaar de 'Natuur.flora' ...

De Natuur.flora is de samenvatting van de talrijke determinatiesleutels die ik gemaakt heb voor cursussen georganiseerd door resp. NME De Wielewaal, Natuurpunt Educatie en Natuurpunt CVN. Die flora speelt al sinds mijn jeugd door mijn hoofd. Een zekere frustratie omdat determineersleutels van bestaande flora's onvolledig of onduidelijk zijn speelt hierin mee. Het begon met sleutels voor schermbloemen, composieten, grasachtigen, eerst als een soort synopsis of een samenvatting van verschillende flora's die elk een deel van het verhaal vertellen. Ik deed dat niet stiekem maar ik gaf er ook weinig ruchtbaarheid aan. Geleidelijk begon ik na te denken over de vorm, het sleuteltype, het concept, enz. Zo vond ik dat puur dichotome (tweeledige) sleutels de tabellen onnodig complex maakten. Ik vond het ook hinderlijk voor een vlotte determinatie dat sommige sterk gelijkende soorten in verschillende genera geplaatst worden. Dus plaatste ik die samen. De tabel voor het genus *Aster* bijvoorbeeld bevat zowel het genus *Aster* als het genus *Sympotrichum* en andere. Paarse lintbloemen met een geel hartje, dat is herkenbaar. Mensen voelen intuïtief aan dat die bij elkaar horen. Maar let op, het blijft wetenschappelijk correct want ik gebruik wel de correcte genusnaam. Die lijn trek ik niet door tot in het absurde. Ik wil geen populist zijn. Het zijn doordachte ingrepen op plaatsen waar het nodig is. Qua naamgeving en taxonomie val ik vaak terug op Stace (nvdr: New Flora of the British Isles) maar mijn bronnen voor de sleutels zijn uitgebreid en niet beperkt tot de flora van België, Heukels en Alien Plants of Belgium.

Aan de eigenlijke redactie heb ik thuis vijf jaar besteed, gewoon met een tekstverwerker. Achteraf maak je daar dan een PDF'je van ...

Zo simpel is dat dus ... Werd je flora goed ontvangen?

Vanuit het leescomité kreeg ik veel feedback maar niet iedereen was onmiddellijk enthousiast. Bij sommigen was er veel scepsis omdat ik zoveel aandacht besteedde aan niet-inheemse planten en zelfs aan cultuurplanten. Voor mij lijkt dat wel een soort eco-racisme om het sterk uit te drukken: alleen inheemse planten zijn waardevol. Maar de realiteit is dat mensen die hun deur uitstappen massaal geconfronteerd worden met exoten. Veel van die planten zijn ingeburgerd en zijn dus gewoon 'van hier' geworden. En die andere minder voorkomende planten trekken nog meer de aandacht, net omdat ze exotisch zijn roepen ze vragen op. De interesse voor dergelijke planten is de laatste jaren 'booming'. Enkele maanden geleden verscheen nog de prachtig geïllustreerde Stadsflora van de Lage Landen en voor mensen die er heel diep willen op ingaan is er op het internet 'Alien Plants of Belgium', een druk geraadpleegde website die ver buiten de landsgrenzen een goede reputatie heeft.

Ondertussen is die kritiek wel geluwd. Mensen kijken nu meer naar de troeven van deze nieuwe flora. De verkoop van het boek loopt gesmeerd. Vooral binnen het CVN natuurlijk, maar de Natuur.flora verkoopt ook bij het gewone publiek en zelfs in Nederland begint de interesse te groeien.

Een flora is nooit af ...

Nee, een flora vraagt onderhoud omdat er steeds nieuwe planten en nieuwe inzichten bijkomen, maar deze flora is ook een "work-in-progress". De basis is er maar ik wil het werk blijven optimaliseren, onvermijdelijke eerste-editiefoutjes wegwerken, sleutels verfijnen. Ik hoop op feedback van mensen die de flora in de praktijk gebruiken en die botsen op moeilijkheden om hun plant te determineren. Hoe ik die feedback georganiseerd krijg weet ik nog niet, tot nu toe heb ik me vooral gefocust op het klaar krijgen van de basis waarop ik verder kan bouwen.

Misschien komt de feedback sneller op gang als je de Natuur.flora online zet ?

Momenteel heb ik daarvoor geen plannen maar de sleutels zullen ook te vinden zijn op Waarnemingen.be bij de beschrijvingen van de geslachten.

Welke wijzigingen of verbeteringen wil je nog aanbrengen?

Ik denk na over illustraties, een uitgebreider glossarium, meer duiding, meer aansluiting bij de doelgroep. In elk geval wil ik nog completer zijn, aangezien volledigheid een van de troeven van mijn flora is.

Nationale Werkgroep Botanie op stap

Verslag excursies 2020

Verslag planteninventarisatie te Evere op 26/09/2020; km-hok E4-26-24.

Het was in 2020 de voorlaatste excursie van de Nationale Werkgroep Botanie. In totaal werden er 228 taxa aangetroffen.

Nomenclatuur: FLO-WER streeplijst. Voor ontbrekende taxa; Flore de la Belgique, 2008.

Verslaggeving; Allemeersch Luc.

Aanwezig: Van den Bergh André, Desmettre Willy, De Caluwé Chris, Werbrouck Roland, Allemeersch Luc, Wismantel Nico en Van Craen Luc.

De ganse voormiddag brachten we door op het 'Kerkhof stad van Brussel'. Dit werd 150 jaar geleden aangelegd in een volledig landelijke omgeving. Momenteel is het eerder een park van 33ha, waarvan

het grootste gedeelte in het onderzochte km-hok ligt. De bezochte zone bevatte hoofdzakelijk oude graven.

Niet alleen in de winter maar reeds eind september valt de massale aanwezigheid van *Viscum album* (Maretak) op. Veel bomen zijn solidair met de overledenen en zijn ook eerder aan het afsterven. Het kerkhof bevat 10-tallen boomsoorten, zowel aangeplante als wilde. Vermeldenswaard zijn zeker twee verwilderde bomen: *Corylus colurna* Turkse hazelaar (*Corylus colurna*) en Pluimes (*Fraxinus ornus*).

Weinig gebruikte paadjes tussen grafstenen zijn er gekenmerkt door hoge aantallen Liggend hertshooi (*Hypericum humifusum*) en Echt duizendguldenkruid (*Centaurium erythraea*). Op en nabij oude grafstenen troffen we Gifsla (*Lactuca virosa*) en Eekhoorngras (*Vulpia bromoides*).

Verspreid op het kerkhof liggen er min of meer verruigde graslanden. Enkele ervan zijn de voorbije jaren als 'bloemenweide' ingezaaid. Overgebleven getuigen hiervan zijn Lange ereprijs (*Veronica longifolia*), Muskuskaasjeskruid (*Malva moschata*) en Kleine pimpernel (*Sanguisorba minor*).

Nabij een hoopje (steen-)puin ontdekten we nog Glansbesnachtschade (*Solanum physalifolium* var. *nitidibaccatum*).

Na de middag zochten we verder in een gebied dat in de 2^e helft van de XXe eeuw verstedelijkte met een flora die we algemeen in verstedelijkte gebieden vonden. Opvallend dit jaar voor mij is de massale aanwezigheid van Postelein (*Portulaca oleracea*) en het regelmatig opduiken van Straatwolfsmelk (*Euphorbia maculata*).

Stationsomgeving, Brusselse Poort en Oude Dender - Dendermonde op 10 oktober

verslag: André Van den Bergh

Voor deze laatste excursie daagden toch nog 12 deelnemers op en op de parking kon de streeptocht al van start gaan met Bezemkruid en Amerikaanse kruiders. Iedereen zijn mondkmasker op, afstand houden en de groep werd verdeeld om alle perrons uit te kammen. Klein liefdegras, Straatliefdegras, Hertshoornweegbree en Hazenpootje werden gedetermineerd en plots daagden twee politieagenten op, die mij kwamen vragen wat we daar aan het doen waren. Blijkbaar had Infrabel de politie gecontacteerd met de melding dat een rare groep op de perrons bezig was met verdachte handelingen. Gelukkig had iedereen zijn mondkmasker op en hielden we toch wat afstand. Ik moest meekomen bij de stationschef, die van niets wist en uiteindelijk kon toch alles opgelost worden en kregen we zelfs nog begeleiding van een spoorwegbediende om een stukje privaat spoorwegterrein te verkennen. We trokken verder langs de Vondelbeek met Gele waterkers en via enkele straten bereikten we opnieuw de spoorweg, waar we nog Papegaaienkruid, Absintalsem, Kleine leeuwenbek, Slangenkruid, Grote zandkool, Bleekgele droogbloem en Boslathyrus noteerden. Ruige klaproos, Middelste ganzerik, Geelrode naalदार, Heggenduizendknoop, Koningskaars en Stalkaars vervulde de lijst. Na de picknick passeerden we de Brusselse Poort van de vroegere omwalling van Dendermonde met Muurvaren en Muursla, die werkelijk op de muur van de brug groeide. Op de kaaimuren van de Oude Dender vonden we nog Blauw glikkruid, Zwartsteel, Tongvaren, Muurvaren en Steenbreekvaren. In dit stadshok was het ook niet verwonderlijk om een groot aantal verwilderde tuinplanten aan te treffen, maar ook een aantal exoten zoals Straatwolfsmelk, Hoge fijnstraal en Chinese naalदार (*Setaria faberi*). In het eerste hok hadden we 259 soorten en in het tweede 6 (enkel de varens en Blauw glikkruid werden genoteerd).

Programma 2021

Alle uitstappen zijn dag-excursies van 9u30 tot 17u00. Het gebruik van verschillende plantenboeken komt tijdens de inventarisaties aan bod.

Meebrengen: stevige stapschoenen of laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 10 april Plantenstudiedag in de Maasvallei te Marche-les-Dames kmhok G5.28.33

Gids: Luc Allemeersch, tel. 02/361.60.54.

Afspraak: 9u30 station van Marche-les-Dames (rue Roi Chevalier 1)

Met de vroege voorjaarsflora van het bos op leem en kalk.

Zaterdag 24 april NWB-PWG Allium Plantenstudiedag in de Molenbeekvallei te Erpe-Mere

Gids: Paul Van den Bremt, GSM 0474.90.02.49.

Afspraak: 9u30 Gotegemmolen (Landries 1 te Erpe-Mere).

De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E3.16.24, met de lenteflora in de Molenbeekvallei.

Zaterdag 8 mei Plantenstudiedag in het Hageland te Nieuwrode (Holsbeek) zwarte hok D5.46.34

Gids: Luc Vervoort, GSM 0490.57.79.94.

Afspraak: 9u30 kerk van Nieuwrode (Dorp 5).

De ganse dag planteninventarisatie in het met snippers oud landschap met allicht nog oud-akkersoorten en schraallandrelicten op meestal Diestiaan-ijzerzandsteen.

Zondag 23 mei tot zondag 30 mei Plantenstudieweek in de Schwäbische Alb (D)

Gids: Andre Van den Bergh, tel. 052/35.05.18; GSM 0472.68.83.35. Verblijf in halfpension in Hotel Gasthof Rössle te D-72510 Frohnstetten. Een weekje botaniseren in de Schwäbische Alb en het Oberes Donautal. De inschrijvingen werden afgesloten. De deelnemers krijgen tijdig de nodige informatie.

Zaterdag 12 juni Plantenstudiedag in het natuurgebied Halsters Laag te Bergen-op-Zoom (NL)

Gids: Petra van der Wiel, tel.0031 165 533059. Belgische coördinator : René Maes, GSM 0494.17.85.86.

Afspraak: 9u30 parking van het gebied (Snelweg A4, afrit 26 Halsteren, rechtsaf richting Steenberg, bij kruising linksaf parallel aan snelweg, voorbij 2 panden aan de rechterhand zandpad rechts nemen (klein bord Staatsbosbeheer) tot einde weg, waar de parking zich rechts bevindt)

Inventarisatie in het natuurgebied met oud ontgonnen veengebied dat omgevormd werd tot weiland en terug deels afgeplagd werd met zeer interessante flora.

Zaterdag 26 juni Plantenstudiedag aan het kasteel van Gaasbeek kmhokken E4.42.24 en E4.43.13.

Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54.

Afspraak: 9u30 parking van het kasteel (Kasteelstraat 38, Gaasbeek).

Inventarisatie in Brabants bos, kasteelpark en Pajottenlands landbouwgebied.

Zaterdag 10 juli Plantenstudiedag in de omgeving van het Houtdok te Gent kmhok D3.12.42

Gids: Willy Desmettre, GSM 0496.02.03.15.

Afspraak: 9u30 Koopvaardijlaan te Gent tussen de nrs. 148 en 160

Zaterdag 31 juli Plantenstudiedag rond het Fort van Brasschaat kmhokken B4.48.13 en 14

Gids : Luc Van Craen, GSM 0478.79.51.33.

Afspraak: 9u30 Fort van Brasschaat (Sionkloosterlaan). Inventarisatie in het Fort, antitankgracht, bossen, grasland en droge heide.

Vrijdag 13 augustus tot maandag 16 augustus Botanisch nazomerweekend in de Boulonnais en de Dunes de Flandre

Gids: Andre Van den Bergh, tel. 052/35.05.18; GSM: 0472.688.335. Verblijf in halfpension in Hotel Restaurant Campanile te Calais (F). Vier dagen botaniseren aan de Franse kanaalkust. De inschrijvingen werden afgesloten. De deelnemers krijgen tijdig de nodige informatie.

Zaterdag 28 augustus Plantenstudiedag in de Doornpanne te Koksijde kmhok C0.57.22

Gids: Johan Devos, GSM 0499.73.31.31.

Afspraak: 9u30 parking van het zwembad de Hoge Blekker (Pylyserlaan 32, Koksijde).

Inventarisatie in met infiltratiebekkens van de Doornpanne en de Hoge Blekker.

Zaterdag 11 september Plantenstudiedag langs de oude en nieuwe Denderoevers te Appels (Dendermonde)

Gids: Andre Van den Bergh, tel. 052/35.05.18; GSM 0472.68.83.35.

Afspraak: 9u30 onder de nieuwe Denderbrug op de Gentse steenweg te Appels.(komende van Gent rechts voor de brug nemen; komende van Dendermonde rechts over de brug nemen). Inventarisatie rond de oude en de nieuwe Dender.

Zaterdag 25 september Plantenstudiedag te Namur kmhok G5.36.23

Gids: Luc Allemeersch, tel. 02/361.60.54.

Afspraak: 9u30 station van Namur (Place de la station). Best met de trein komen (seniorticket of railpas), want aan het station is het betalend parkeren!! De ganse dag planteninventarisatie in met het westelijk stadsdeel, vestingen en spoorwegen.

Zaterdag 9 oktober Plantenstudiedag te Vilvoorde kmhok D4.57.11

Gids: Andre Van den Bergh, tel. 052/35.05.18; GSM: 0472.688.335.

Afspraak: 9u30 ingang van het kerkhof (Abeelstraat, Vilvoorde).

Inventarisatie waterlopen in de stadsrand, industriegebieden en kerkhof. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2022. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan Andre Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18,

e-mail: andre.vandenbergh@skynet.be.

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen-plus

Excursiekalender 2021

FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud

OULD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-plus

PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus

RO: Natuurpunt afdeling Ronse

TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde

Meebrengen: Flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen.

Zaterdag 3 april PWG Paardenbloemenexcursie

Afspraak: 14u00 Loods Ename Bos, Boskant 56, Ename / Oudenaarde

Dit is de eerste Paardenbloemenexcursie op Vlaamse bodem.

Ook bij ons bestaan er honderden verschillende soorten die tot nu toe voor het gemak allemaal *Taraxacum officinale* werden genoemd

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk coudenys

tel: 09/3869711; e-mail: coudenys,henk@belgacom.net

Zondag 4 april PWG Paardenbloemenexcursie

Afspraak: 10u00 Loods Ename Bos, Boskant 56, Ename / Oudenaarde

Dit is de eerste Paardenbloemenexcursie op Vlaamse bodem.

Ook bij ons bestaan er honderden verschillende soorten die tot nu toe voor het gemak allemaal *Taraxacum officinale* werden genoemd

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk coudenys tel: 09/3869711; e-mail: coudenys,henk@belgacom.net

Zondag 18 april OUD + PWG: Planteninventarisatie in het Koppenbergbos te Oudenaarde (streeptocht)

Inventarisatie hogere planten in het ifbl- kwartierhok E2 38 34

Afspraak: 10u00 parking Maria Van der Gheynstraat, Oudenaarde.

Gids: Henk coudenys tel: 09/3869711; e-mail: coudenys,henk@belgacom.net

Zondag 25 april RO + PWG: Planteninventarisatie Hotond, Ronse

Afspraak: 10u00 Parking tegenover de Hotond molen, Hoek Zandstraat (N 425) – Riekestraat, Ronse

Gids: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52

Zondag 9 mei VA+, PWG Planteninventarisatie (streeptocht) 'Grijs Hok' Maarkedal

Inventarisatie hogere planten binnen ifbl-kwartierhok E2 38 43

Een 'grijs hok' is een vierkante km waarin tot nu toe minder dan 100 plantensoorten werden geregistreerd

Afspraak: 10u00 Sint-Britiuskerk, Etikhovestraat, 9680 Etikhove, Maarkedal
Gids: 09 386 97 11, coudenys.henk@belgacom.net

Maandag 24 mei TLES & PWG Orchideeënwandeling Blekerij Zeveren, Deinze

Bezoek aan de orchissen van de Blekerij, het paradepaardje van de afdeling Tussen Leie en Schelde

Afspraak: 19u00 Kerk Zeveren

Gidsen: Werner Dejonckheere en Axel Heyerick

i.s.m. Natuurpunt De Ratel. **Reserveren verplicht**

Contact: Werner Dejonckheere (0477/84.72.35)

Zondag 30 mei TLES & PWG Streeptocht Zeverenbeekvallei Zeveren, Deinze

Afspraak: 10u Parking Kerkplein Zeveren

Inventarisatie hogere planten binnen ifbl-kwartierhok D2 36 41

Gids: Henk Coudenys, 09 386 97 11, coudenys.henk@belgacom.net

Zondag 5 juni OUD + PWG: Planteninventarisatie (streeptocht) Vestingen Meerspoort Oudenaarde

Afspraak: 14u00 Parking Minderbroederstraat

Inventarisatie hoger planten in ifbl-kwartierhok E2 28 34

Gids: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62.

Woensdag 9 juni PWG: Planteninventarisatie heringerichte Sassegembeek

Afspraak: 19u Aan de vijver in de Maaistraat te Opbrakel

Gids: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52

Zaterdag 19 juni TLES + PWG: Educatieve plantenwandeling voor beginners langs de Leie te Petegem-aan-de-Leie, Deinze

Afspraak: 14u Europalaan 40, Deinze, kruispunt met Tichelbeekstraat

We bekijken en determineren bloeiende en goed herkenbare hogere planten

Gids: An G 0472/550494 (enkel op de dag zelf) en Werner Dejonckheere 0477/847235

Zaterdag 10 juli PWG Bramenexcursie Hotond, Kluisbergen

Afspraak: 14u00 Parking tegenover de Hotond molen, Hoek Zandstraat (N 425) – Riekestraat, Ronse

Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk Coudenys

Zondag 11 juli PWG Bramenexcursie Elenebos Zulzeke

Afspraak: 10u00 Kerk Zulzeke

Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk Coudenys

Zaterdag 7 augustus PWG Bramenexcursie Bois de la Louvière, Flobecq

Afspraak: 14u00 Parking Domeinbos, Ten Bosse

Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk Coudenys

Zondag 8 augustus PWG Bramenexcursie Sint-Pietersbos Ronse

Afspraak: 10u00 Parking Boekzitting, Boekzitting, Ronse

Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren

Gids: Karst Meijer

Contactpersoon: Henk Coudenys

**Zaterdag 4 september PWG & OUD Planteninventarisatie (streeptocht) in ifbl-kartierhoek E3 21 13
Nederename, Oudenaarde**

Afspraak: 14u00 Oudstrijdersstraat 51, Oudenaarde

Opstellen eerste soortenlijst 'thuishok' Alexander Van Braeckel

Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen één vierkante kilometer

Gidsen: Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62. Henk Coudenys tel 09/3869711; e-mail: coudenys.henk@belgacom.net

Zondag 12 september PWG Planteninventarisatie (streeptocht) in ifbl-kwartierhok E3 43 42

Afspraak: 10u Matrouwstraat 10 Brakel (Parike)

Opstellen eerste soortenlijst 'thuishok' Heidi Demolder

Gidsen: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52

Henk Coudenys tel 09/3869711; e-mail: coudenys.henk@belgacom.net

Zaterdag 25 september PWG, FON & TLES Planteninventarisatie De Prikels, Deinze

Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok D2 47 34

Afspraak: 9u15 Statieplein Deinze

Gids: Henk Coudenys tel 09/3869711; e-mail: coudenys.henk@belgacom.net

Plantenwerkgroep Genk

<https://www.facebook.com/pwgenk/>

Zondag 29 september Genk-Termien

Het bleek een echte stadexcursie, met heel wat 'stad flora'. We ontdekten in de straten en stegen van Termien heel wat planten die heel weinig of nog niet eerder in de gemeente Genk aangetroffen waren. Zo was er de Kogelduizendknoop die tussen het dolomiet groeide aan de rand van een voortuin.

Kogelduizendknoop – Thomas Gyselinck

Het Klein glaskruid bleek een tweede vondst voor Genk te zijn. We vonden het in twee tuinen en aan de randen ervan in overvloed. De aandacht voor de vingergrassen door Thomas werd beloond met het constateren van de ondersoort 'pectiniformis' van Harig vingergras (*Digitaria sanguinalis*). Deze heeft

opvallende langere uiteenstaande op verhoginkjes geplaatste haren op de aartjes. Op de aanliggende Melberg, een door de Westerring doorsneden heuvel met veel naaldbos en plaatselijk wat open zand, vonden we een nog niet bekende Jeneverbes.

Ondersoort 'pectiniformis' van Harig vingergras – Thomas Gyselinck.

Aan de oostzijde staan er meer. Het zijn overigens allemaal oudere, vaak half liggende exemplaren.

Zondag 4 oktober Zutendaal

We vonden Maretak in de dankzij de wind lawaaierige populieren. Op 1 van de populieren had een bever zijn best gedaan. Op zo'n honderd meter daarvandaan, de afwisseling in het hok bleek groot, zagen we vele heidesoorten (bijv. Borstelgras) en zelfs een mooie volwassen Jeneverbes. Thomas viste even verder een Franse boekweit uit een braakliggende akker waar ook Boekweit zelf te vinden was. Straatwolfsmelk stond in een voortuin tussen het grind. In een Maarts viooltje vonden we zowaar een bloemetje. De wandeling ging vervolgens over de goed (met blote voeten) bewandelde Lietenberg waar afwisseling met nattere ondergrond te vinden was. We vonden er onder meer Borstelbies. Verder vulden we de lijst met algemene tot minder algemene soorten aan en kwamen we vandaag op 248 soorten. Het totaal vanaf het jaar 2000 voor het kilometerhok ging daarmee van 199 naar 325. Het was een mooie illustratie van de aanname dat er altijd iets nieuws te vinden is, hoe goed iets ook te lijken te zijn onderzocht.

Zondag 11 oktober Dauteweyers - Diepenbeek

Voor onze voorlaatste excursie was er flink wat belangstelling en we moesten dan ook extra ver uit elkaar blijven om het Corona-verantwoord te houden. Gelukkig zijn de activiteiten buiten in de natuur. De Dauteweyers in Diepenbeek zijn een geliefde bestemming voor plantenliefhebbers en veel van de bijzondere planten die wij er vandaag zagen waren er ook al eens gemeld. In de droogvallende vijvers vonden we soorten als Bruin cypergras, Eivormige waterbies, Klein sterrenkroos en Pilvaren. Van de ca. 200 soorten die we opschreven bleken er 17 nieuw sinds mensenheugenis in het kilometerhok. Inmiddels is het totaal daarvan een duizelingwekkende 563 soorten. De soorten die we er nog bij wisten

te vinden waren o.a. de nieuwkomers Zomerfijnstraal en Hoge fijnstraal, duidelijkere ontsnapte tuinplanten als Azijnboom, Oosterse karmozijnbes, Hangende zegge en Tongvaren (een cultivar) en wat moeilijker herkenbare soorten als Rijstgras, Hoog struisgras en Groot moerasscherm.

Zondag 18 oktober Essersbos II

Op onze laatste excursie laten we onze activistische kant zien, we trekken naar een bos dat mogelijk gekapt gaat worden. We begonnen wat aarzelend in het bos dat op de nominatie staat om bebouwd te worden en als Essersbos II bekend staat. Dit bos blijkt een goed ontwikkeld Eiken-berkenbos (met aanplanting van Grove den) te zijn met een uitgebreide ondergroei van Blauwe bosbes. Het aantal plantensoorten is in zo'n bos beperkt, maar juist dat is ook kenmerkend voor de ongestoordheid ervan. We zagen ook heel wat soorten mossen en paddenstoelen, maar onze expertise is natuurlijk de vaatplanten-studie. Aan de rand van het bos was een grasstrook met soorten als Donderkruid en Ruige anjer. We kennen die ook van de terrils. We vervolgden onze weg langs het kolenspoor en zagen een interessant stuk braakliggend terrein waar we heel wat aanvullingen op onze daglijst konden noteren. Tandzuring (*Rumex stenophyllus*) was wel de bijzonderste.

Tandzuring – Rutger Barendse

Ook bijzonder was de ontmoeting met de door de zeer boze en later bleek ook zeer onvriendelijke eigenaar van het terrein opgeroepen politie die ons met 2 combi's en een goed gevulde extra politiewagen kwam insluiten. We legden netjes uit dat we geen kwaad in de zin hadden, dus konden we ongeschonden de wandeling voortzetten. Hulde aan de rustige Genkse politie!

In de woonwijk en de aangrenzende bosjes die we vervolgens aandeden zagen we heel wat tuinvlieders, waaronder *Oxalis triangularis*, Italiaanse aronskelk, een vreemde lijsterbes die we thuis aan de hand van het materiaal Gedeelde meelbes (*Sorbus x thuringiaca* (*S. aria* x *aucuparia*)) konden noemen. Alaskadravik (*Bromus sitchensis* syn. *Ceratochloa sitchensis*) bleek een tweede vondst voor Genk. Een eerste was die van Geribde wolfsmelk (*Euphorbia prostrata*), die we in redelijk aantal tussen de straatstenen vonden en vergezeld werd van onder meer Postelein.

Bij startplek aangekomen sprak ons een buurtbewoner aan die geïnteresseerd bleek te zijn en ons meegenomen exemplaar van de Geribde wolfsmelk dacht te herkennen van tussen zijn eigen tegels en

ons dat op onze vraag wel wilde laten zien. Hij bleek het echter te netjes gewied te hebben. Wat hij voornamelijk liet zien was dat er dus ook vriendelijke mensen zijn...

Geribde wolfsmelk – Rutger Barendse

FONAS – Floristisch werkgroep voor Natuurbehoud Antwerpen Stad

Excursieverslagen 2020

Maandag 6 juli - Droogdokken

Na een hele periode slechts individueel er op uit te trekken, prikten we toch een datum om de droogdokken te bezoeken. Onder begeleiding van een wispelturige zon en het ruisende gefluit van de Zwarte roodstaart beginnen we vanop de parking aan de sluisstraat de vegetatie af te speuren. We komen direct een aantal planten tegen die typisch zijn voor ruigere hoekjes in en rondom de stad zoals Echt bitterkruid, Bezemkruid, Hoge fijstraal en Zwenkdravik. Overal zien we Behaard breukkruid, een plant die het goed doet tussen de voegen van kasseien en zich de laatste jaren meer en meer laat opmerken. Vlak nadat poort van de droogdokkensite voor ons geopend wordt botsen we al snel op Klein fakkelgras, een plant die zich hier recent vanuit het zuiden ingeburgerde en aan een opmars bezig is in urbaan gebied. We gaan verder langs een kade die al lang vergeten lijkt. Op de kade ligt een treurige hoop carcassen van fietsen en wasmachines te roesten. De kasseien zijn met korstmossen bedekt wat duidt op weinig betreding en dat ze al lange tijd liggen. Dat is waarschijnlijk ook de reden dat zich hier een opmerkelijke populatie van Echt duizendguldenkruid en Zomerbitterling heeft kunnen vestigen. We wagen ons niet eens aan ze te tellen.

Langs de waterkant merken we naast Muurvarens en enkele Tongvarens ook *Lonicera nitida* op. Een soort struikvormende kamperfoelie, die wel eens 'Buxuskamperfoelie' genoemd wordt. Deze plant die vaak als bodembedekkende heester wordt toegepast in openbaar groen en bedrijventerreinen heeft zich hier tussen de scheuren in het beton weten vestigen. Ongeduldig wachten enkele Putters op een draad tot we weg zijn zodat ze zich tegoeed kunnen doen aan de zaden van een bosje Akkerdistels.

We loodsen ons verder langs allerlei scheepstypen die hier hun laatste aanmeerplek gevonden hebben. Onderweg merken we nog Welriekende ganzenvoet op. Iets verder dalen we af in een van de droogdokken. Op de trappen wanen we ons in een antiek amfitheater of een hippodroom. We merken een combinatie op van planten die dit stenig milieu en insijpeling van brak water kunnen verdragen zoals Zulte(zeeaster), Spiesmelde, Blaartrekkende boterbloem, Kleine watereppe en Zwart tandzaad. Terug uit het droogdok geklommen merken we nog een hele resem gewonere soorten op. We zien er Bonte luzerne, de kruising van Sikkelklaver en Luzerne, beide oudersoorten zijn ook volop aanwezig samen met alle mogelijke tussenvormen. Op de kades merken we nog Noorse ganzerik en Kaal breukkruid op. We begeven ons buiten de site om in de Scheldebocht te kijken of de zoutflora de ingrijpende werken overleefd heeft. We merken een nog kleine populatie Heen(Zeebies) op en een pol Zoutschorregras, we hopen dat deze de verdere heraanleg overleven.

Langs de nieuwe Belvedere heeft men kwistig allerlei "wilde" planten uitgezaaid zoals Knikkende distel en Korenbloem. In de hondenlosloopzone weet een moedige Moerasandoorn stand te houden. Bastaardklaver zien we hier ook.

Iets verder heeft men een klein bekken gegraven voor regenwateropvang waar we nog enkele soorten kunnen toevoegen aan onze lijst.

Donderdag 16 juli Vijver stadspark

Al lang voor de eerste florist komt opdagen laat een uiterst milde nazomerzon zijn licht schijnen op de vijver. Sinds ons laatste onderzoek op 16-07-2019 heeft de vijver door bevoeiing met opgepompt water een relatief stabiel hoog waterpeil gekend. Een volledig andere situatie dan twee jaar geleden toen we middenin de vijver met droge voeten planten op naam brachten.

Met tien deelnemers dalen we af naar de oever die een dichte vegetatie kent van Watermunt, Wolfspoot en Heelblaadjes met hier en daar een losse stengel Riet ertussen. Gewone waterbies en Heen(zeebies) hebben zich kunnen uitbreiden net als Platte rus die nu bijna overal langs de vijver voorkomt. Gelukkig hebben Bruin cypergras en Waterpunge op enkele plekken kunnen kiemen al komen we dergelijke kleine planten van droogvallende bodems amper tegen langs de oever. Bleek cypergras, een Zuid-Amerikaanse verwant van Bruin cypergras komen we voortdurend tegen.

Intussen drijft een koppeltje Dodaars met zijn lachende roep de spot met ons, ze hebben het duidelijk naar hun zin tussen het Riet dat hier vaste voet heeft gekregen. Onder het wateroppervlak zijn er soms weelderige vegetaties van kranswieren te zien. Ook waterplanten als Aarvederkruid en een naamloos fonteinkruid profiteren van de constante aanwezigheid van water in de vijver.

Rond de oeverbekisting zien we soms zaailingen van platanen en vinden we een zaailing van Valse christusdoorn. Iets hoger op de oever vinden we vooral planten van verruigde graslanden.

Na enig klauterwerk banen we ons langs werfzones een weg terug naar het vertrekpunt waar we als afsluiter nog een Stijve naaldvaren in een afvoerputje weten toe te voegen aan de lijst.

Zaterdag 26 september - Pioniersflora op voormalig petroleum-Zuid (Bluegate-site)

Wat tot voor kort een post-industrieel niemandsland was waar je als je wilde nog eens kon verdwalen tussen spontaan opgeschoten bos, pijpleidingen en vergeten loodsen is nu getransformeerd tot een groot braakland. Dit is niet louter een kwestie van sloophamers en bulldozers, nee de grond van petroleum-zuid was stevig vervuild met vooral... petroleum. Dit vroeg voor een heuse sanering en men heeft dit met kalkrijk baggerslib afgedekt fossiele schelpen, versteende botfragmenten lonken aan het oppervlak. Hier middenin heeft men een ecologische corridor aangelegd die de Hobokense polder met de ringbermen verbindt de rest van deze plek wordt opnieuw industrie. Concreet gaat het over een sliert kleine en grotere plassen, gemaaide stukken en aangeplante bosjes. Nu kent alles nog eerder een pioniersfase echter in sommige nattere delen heeft er zich op korte tijd al een manshoge vegetatie ontwikkeld.

We beginnen bij de eerst plas vanaf de stad gezien. Opvallend maar niet onverwacht is de aanwezigheid van zouttolerante planten als Zulte (Zeeaster), Zeegroene ganzenvoet, Goudzuring en Heen (Zeebies).

Deze profiteren van het zout dat uitspoelt uit het aangebrachte slib. In de pioniersvegetatie rond deze plas vinden we Ruige fijnstraal, nog een uitheemse fijnstraal die een steeds prominentere rol opeist in bouwplaatsen en stedelijke ruigte. Middelste ganzerik vinden we hier ook, een subtielere plant op vlak van uitbreiding, vast ook iets kieskeuriger en minder concurrentiekrachtig. Daarnaast enkele typische stadssoorten als Groot kaasjeskruid subsp. *mauretanica*, Grijskruid, Wouw, Heelblaadjes en het alomtegenwoordige Bezemkruid. Naast het fietspad dat door deze verbindingzone loopt zien we Trosgerst en Pluimgierst.

We banen ons door een pioniersruigte waar de Aardpeer bovengit torent met zijn miniatuur zonnebloemen, kwestie van het nazomergevoel te benadrukken. Bonte luzerne weet te bloeien in alle tinten die door terugkruising met de oudersoorten Luzerne en Sikkeldklaver te verkrijgen zijn.

Iets verder komen we nog Oot, Geelrode naalbaar en Ruige rupsklaver tegen. De Wilde ridderspoor die ik er een maand ervoor trof vinden we meer terug. Op ons pad naar de rest van de plassen passeren we een lager gelegen stuk naast het stadsdepot. Daar vinden we enkele leuke adventieven: Glansbesnachtschade, Nerfamarant, Witte amarant en nog een onbekende amarant, Stekend loogkruid en Kransgras.

Langs het pad terug aan de plassen zien we een mooie aanwezigheid van Hazenpootje. Wanneer we dichterbij de oever komen wordt deze vervangen door Veldlathyrus en net voor de oever, waar het nu en dan onder water staat, wordt deze op zijn beurt vervangen door Basterdklaver. We zien een dichte vegetatie met Heen en Kleine lisdodde en op de delen van de oever die iets meer open zijn zien we Bleek cypergras, Zeegroene bies en Gewone waterbies. Iets eerder op het jaar was er hier ook nog Echt duizendguldenkruid te vinden.

We gaan verder naar de laatste plas waar een fietsbrug over loopt. We worden wantrouwig in de gaten gehouden door nijlganzen en canadese ganzen terwijl we de oever verder afspeuren. We voegen nog Welriekende ganzenvoet toe aan de lijst, nog een plant die duidelijk in opmars is. We zien nog een fonteinkruid dat zowel Klein als Tenger fonteinkruid kan zijn. We keren terug langs de andere kant van de plassen, hier heeft men een poging gedaan bomen te planten. Echter heeft men dit op een heuvel van aangevoerd slib gedaan die intussen verstuft en een vreemdsoortige duinvegetatie kent met Smal vlieszaad, Handjesgras, Hazenpootje en Zandteunisbloem (*O. Deflexa*). Grauwe abeel is de enige soort uit de aangeplante selectie die er hier gelukkig uit ziet. Men zou intussen moeten weten dat aanplanten op onrijpe grond weggegooid geld is, maar er zijn bomen geplant dus iedereen content!

Op terugweg zien we nog Venkel, Vederesdoorn en Azijnboom (*Rhus typhina*).

Floristische werkgroep voor Natuurbehoud – FON

Excursiekalender 2021

Zaterdag 17 april Haachts Broek D5.43.13

Afspraak: 9u15 Kerk Haacht

Verantwoordelijke: Luc Vervoort

Zaterdag 1 mei Grotenhoutbos

Afspraak: 9u15 Ingang langs de E34 aan de straat 'De Breem', Vosselaar

Verantwoordelijke: Bram Cannaerts 0496/219521

Zaterdag 15 mei Tardingen: strand, duinen en kustmoeras

Afspraak: 9u15 Tardingen (Fr) parking Dune du Chatelet

Verantwoordelijke: Geert Andries, tregovi@hotmail.com

Zaterdag 5 juni Oostduinkerke – Oostvoorduin C0-48-44.

Afspraak: 9u15 Parking Begraafplaats Oostduinkerke – André Geryllaan

Verantwoordelijke: Johan Devos, tel 0499/733131; e-mail: devos.johan@gmail.com

Zaterdag 12 juni Omgeving station – spoorwegbermen Aarsele D2-35-34

Afspraak: 9u15 Station Aarsele

Verantwoordelijke: Geert Ranson tel 0475/818082 e-mail: geert.ranson@telenet.be

Zaterdag 19 juni Brussel E4-16-22

Afspraak: 9u15 Schaarbeeklei 647, Vilvoorde. Hoek Diegemstraat

Verantwoordelijke: Sofie De Laet, 0497644124, Karin.thiers@skynet.be

Zaterdag 3 juli Torhout D1-17-32

Afspraak: 9u15 Torhout Station

Verantwoordelijke: Johan Peelman

Zaterdag 17 juli Geel Neerhelst

Afspraak: 9u15 Geel: onder de 'Larumse brug' kruising Haverbeemden en Mosselgoren

Verantwoordelijke: Bram Cannaerts, 0496/219521

Zaterdag 24 juli Zandvliet : BASF en Groot Buitenschoor

Afspraak: 9u15 Zandvliet :parking nabij de ATF recycling

Verantwoordelijke: Robbrecht Debbaut robrechtdebbaut@hotmail.com

Zaterdag 7 augustus Betekom Molenberg

Afspraak: 9u15 Betekom kerk

Verantwoordelijke: Geert Andries, treegovi@hotmail.com

Zaterdag 21 augustus Adinkerke – De Drie Vijvers D0-16-12

Afspraak: 9u15 Adinkerke Grensovergang Duinhoekstraat

Verantwoordelijke: Johan Devos, tel 0499/733131; e-mail: devos.johan@gmail.com

Zaterdag 11 september Antwerpen Noordkasteel

Afspraak: 9u15 Antwerpen: Parking Oosterweelseweg/Sloepenweg/Mosselstraat

Verantwoordelijke: Karin Thiers, 0497644124, Karin.thiers@skynet.be

Zaterdag 25 september Deinze – De Prijkels

Afspraak: 9u15 Deinze - Statieplein

Verantwoordelijke: Henk Coudenys tel 09/3869711; e-mail: coudenys.henk@belgacom.net

Zaterdag 2 oktober d2-22-11

(nieuw te ontwikkelen industrieterrein op voormalige landbouwgrond)

Afspraak: 9u15 Kerk Hille, Wingene

Verantwoordelijke: Bart Mortier tel.0498/844366 en bart.mortier4@telenet.be

Plantenwerkgroep Oost-Brabant

Wij houden van planten, maar kijken ook naar paddenstoelen en al het mooie dat de natuur ons laat ontdekken. Elke woensdagnamiddag gaan we op pad in een (natuur)gebied in de nabije of verdere omgeving van Diest, Holsbeek, Scherpenheuvel-Zichem, Aarschot, Tienen, Zoutleeuw ... Ook de kalkstreek, Hoge venen, de Vlaamse Ardennen en de Kust worden wel eens door ons bezocht.

Startuur is gewoonlijk 14u. Uitstappen op de andere woensdagen kan je via mail aanvragen aan Kris (chris.pacquee@skynet.be).

Plantenwerkgroep Ogentroost

Zaterdag 5 september – kennismaking met de flora

Onze plantenwerkgroep kon rekenen op de kennis van Rhonda De Rijnck, die in de tuin van het NP Museum de determinatie van een 5-tal plantenfamilies grondig toelichtte. Zo kwamen uitgebreid aan bod:

Anjerfamilie: Dag - en Avondkoekoeksbloem

- Teunisbloemfamilie: Teunisbloem
- Papaverfamilie: Stinkende gouwe
- Ooievaarsbekfamilie: Groot robertskruid
- Hertshooifamilie: Sint-Janskruid

Plantendeterminatie op 19 september

Rhonda De Rijnck was opnieuw onze “coach” tijdens de 2de praktijkles over de plantenfamilies. Deze keer kwamen aan bod:

- de vlinderbloemen, met aandacht voor Witte en Rode Klaver en Hazenpootje
- de duizendknoop, waaronder Ridderzuring en Perzikkruid
- de lipbloemen, waaronder Gewone Brunel
- de composieten, met de Reukloze kamille, de Gele kamille en Gewoon duizendblad
- de schermbloemen: Peen

Afspraak werd gemaakt om in het voorjaar 2021 opnieuw aan de slag te gaan!

Wie graag aansluit bij onze plantenwerkgroep stuurt best een e-mail naar jan.cortens@pandora.be of neemt telefonisch contact via tel. 0491 59 44 03.

Wij kijken alvast uit naar het voorjaar 2021 voor de start van het nieuwe plantenseizoen.

Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerking Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 13 paddenstoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd als puntwaarneming of gebiedswaarneming op www.waarnemingen.be Meer gevorderde werkgroepen geven hun waarnemingen door aan FUNBEL, de databank van de Koninklijke Vlaamse Mycologen Vereniging (KVMV), op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen. Natuurpunt werkt zoveel mogelijk samen met KVMV voor verschillende projecten: verspreidingsonderzoek in Vlaanderen, brandplekpaddenstoelenproject, atlas Vlaams-Brabant, Prioritaire soorten in Antwerpen en Vlaams-Brabant, ...

Bij Natuurpunt worden beginnende paddenstoelenliefhebbers opgeleid om daarna verder te specialiseren onder begeleiding van de specialisten van KVMV. Bij KVMV kan je onder andere microscopiecursussen volgen en infoavonden bijwonen. Meer info vind je op www.kvmv.be

Coördinatie Natuurpunt Studie – Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Roosmarijn Steeman

015/ 29 72 22

en

Wim Veraghtert

Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Natuurpunt Educatie – Graatakker 11, 2300 Turnhout

Hans Vermeulen

tel. 014 47 29 53

Hans.Vermeulen@natuurpunt.be

Website (algemeen):

<http://www.natuurpunt.be/paddenstoelen-herkennen>

Paddenstoelen.flits

Dé maandelijks digitale nieuwsbrief over paddenstoelen. Vol nieuws over nieuwe publicaties, projecten, excursies en interessante vondsten.

Schrijf je in via www.natuurpunt.be

Ook jij kan iets bijdragen aan de Nieuwsbrief Paddenstoelen

Paddenstoelenwerkgroepen

De TakruitertjesRegio Waas & Dender

Paddenstoelenwerkgroep Meetjesland

Paddenstoelenwerkgroep VI. Ardennen Plus

Paddenstoelenwerkgroep Zwamvlok - Denderstreek

Planten- & zwammenwerkgroep Natuurpunt Schijnvallei

Paddenstoelenwerkgroep Zemst

Paddenstoelenwerkgroep Landen

Zwammenwerkgroep Zuidwest-Brabant

Paddenstoelenwerkgroep Mandelstreek

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Paddenstoelenwerkgroep ZW-Vlaanderen Mycologia

Brugse Mycologische Werkgroep (BMW)

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt De Bron

Paddenstoelenwerkgroep Landschap De Liereman

Exotische koningsmantelvlamhoed voor het eerst in België

06 OKTOBER 2020

Tijdens een paddenstoelenexcursie van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Kring (KVMV) in het Troostenbergbos in Tielt-Winge, werd een opvallende nieuwkomer voor België ontdekt: de Koningsmantelvlamhoed. In Nederland is deze Aziatische soort al sinds 2018 gekend, dus paddenstoelkenners keken er al even naar uit om hem in ons land te vinden.

Op zondag 27 september 2020 werd tijdens een excursie van de Koninklijke Vlaamse Mycologische kring ([KVMV](#)) een mooie ontdekking gedaan: de koningsmantelvlamhoed (*Gymnopilus dilepis*) werd voor het eerst waargenomen in België. De soort werd in bundels waargenomen op houtsnippers. Eerst werd er gedacht aan een Koningsmantel, maar dat is een soort die groeit op stronken naalddhout en geen ring heeft. Door de vele gelijkenissen, een bericht op de Nederlandse website [Nature today](#) en enkele foto's in een paddenstoelengroep op Facebook, ging het vermoeden al snel uit naar de Koningsmantelvlamhoed.

De gelijkenis was zeer groot: de soort heeft jong een opvallende purperen, geschubde hoed. De stevige steel heeft dezelfde tint als de hoed en hoog op de steel zit een ring die snel verdwijnt.

Bij de eerste vondst in Nederland werd de naam "Magentavlamhoed" geopperd, door de mauve-paarsrode kleur. De [Commissie Nederlandse namen](#) (CNN) koos uiteindelijk voor de naam koningsmantelvlamhoed, omwille van de mogelijke verwarring met deze soort.

Hoe herkennen

De koningsmantelvlamhoed behoort tot de vlamhoeden (*Gymnopilus*). Deze groep van paddenstoelen wordt gekenmerkt door een roodbruine tot gele hoed, roestbruine sporen en het feit dat ze meestal op dood hout groeien. De koningsmantelvlamhoed wijkt een beetje af van de andere vlamhoeden die we kennen in België, door de paarse tinten. De hoed van jonge exemplaren heeft schubben en is paarsrood van kleur. De steel is stevig en heeft dezelfde kleur als de hoed. Hoog op de steel is er een kleine vergankelijke ring. Deze paddenstoel kan tot 10 cm groot worden en krijgt bij het ouder worden meer geel-oranje tinten in de hoed en steel. Vermoedelijk is deze soort giftig, net zoals de meeste vlamhoeden, maar zeker is men hiervan niet. Wat wel vaststaat is dat ze psilocybine bevat, een hallucinogene stof.

Oorsprong

De Koningsmantelvlamhoed komt oorspronkelijk uit Zuidoost-Azië (Sri Lanka), maar ook in Australië, Afrika, Noord- en Zuid Amerika en andere delen van Europa komt deze als exoot voor. In Nederland is de soort pas in 2018 ontdekt en ondertussen is hij daar al van 6 groeiplaatsen gekend. Het is dus goed mogelijk dat we hem hier in Vlaanderen vanaf nu ook hier en daar gaan zien opduiken.

Groeiplaats

Oorspronkelijk groeit de Koningsmantelvlamhoed op stronken van kokos- en oliepalmen. In Europa groeit hij vooral op broeiende houtsnipperhopen, waarop hij in grote groepen kan voorkomen. Meestal zijn de houtsnippers afkomstig van naaldbomen, maar er zijn ook vondsten bekend van loofboomsnippers. In Nederland is de soort al gevonden op Rododendron- en Lorksnippers. Vermoedelijk is de houtsnippershoop waarop deze paddenstoel gevonden is, afkomstig van Lork, want er zijn veel dode lorken in de buurt.

De koningsmantelvlamhoed is een warmteminnende soort die ook gevonden kan worden in verwarmde serres en tropische zwembaden. Het is een echte warmteminner die wellicht geprofitteerd heeft van de voorbijgane hete zomer om hier vruchtlichamen te vormen.

Aangezien de Koningsmantelvlamhoed afhankelijk is van houtsnippers, hoeven we niet bang te zijn dat hij als exoot andere soorten gaat verdringen. Het door de mens aangevoerde houtsnipperbiotoop heeft al vaker voor een opmars van exotische soorten gezorgd: Geaderde leemhoed, Blauwplaatstropharia, Oranjerode stropharia en Inktviszwam zijn allemaal soorten die overal opduiken dankzij de houtsnippermode.

In het Troostenbergbos werden maar liefst 200 Koningsmantelvlamhoeden aangetroffen in het gezelschap van Geel nestzwammetje, Geaderde leemhoed en Gebundelde champignonparasol (zeldzame warmteminner). Deze laatste geeft ook aan dat deze houtsnipperhoop goed opgewarmd is deze zomer.

Tekst & foto's: Martine Verbiest ([KVMV](#) – afdeling ZWAM)

Nieuwe paddenstoel voor de Benelux in de Hagelandse vallei

09 NOVEMBER 2020

*In het natuurgebied Hagelandse vallei van Natuurpunt Holsbeek (Vlaams-Brabant) werden de afgelopen jaren al verschillende zeldzame paddenstoelen gevonden. Eind oktober werd nog een topsoort aan het lijstje toegevoegd, *Arrhenia discorosea*, nieuw voor de Benelux. Deze soort is in Oost en Zuid-Europa gekend als opruimer van vermolmd hout in riviervalleien en werd hier in de vallei aangetroffen in een oud populierenbos. Vanwege de voorkeur voor vermolmd dood hout stellen we als Nederlandse naam molmtrechtertje voor.*

In de Hagelandse vallei werden de voorbije jaren al heel wat zeldzame paddenstoelen gevonden. De afwisseling van oud-bosfragmenten, hooilanden en populieraanplanten in het uitgestrekte valleigebied zorgt ervoor dat talloze soorten met uiteenlopende levenswijzen er kunnen floreren. Ook dit jaar stelde het gebied niet teleur. Tijdens een wandeling eind oktober, merkte Lieve Jacobs enkele bekerzwammen op een dode populierenstam langs het pad. Maar eenmaal bij de stam aangekomen viel haar oog op enkele opvallend paarsbruin gekleurde paddenstoelen die ze niet direct herkende. Na wat opzoekingswerk thuis kwam de naam *Arrhenia discorosea* uit de bus. Het is een opvallende paddenstoel, maar heeft toch geen Nederlandse naam, wat betekent dat de soort nog niet is waargenomen in Vlaanderen en Nederland.

Kenmerken

Het is een prachtig paarsbruin paddenstoeltje met zwarte schubjes op de hoed en roze zwamvlokresten die zichtbaar zijn aan de basis van de steel. De plaatjes zijn rozerood en zijn breed aan de steel aangehecht. Het paddenstoeltje heeft op jonge leeftijd een bol hoedje, maar bij oudere exemplaren is het hoedje meer trechtervormig. De roze kleur van de sporen wordt duidelijk bij het maken van een sporenprint (de paddenstoel een nachtje op een papier laten liggen met de plaatjes naar beneden), die een kenmerkende lichtroze kleur heeft.

Vindplaats

Arrhenia discorosea is een zeldzame soort van bossen in riviervalleien in zuidelijk en oostelijk Europa, waar ze voorkomt op dikke, vermolmden stammen van bomen als Ratelpopulier, iep en linde. De stammen moeten heel vochtig blijven, dus ze liggen vaak op natte plaatsen op de grond. Het voorkomen op vermolmd dood hout vormde de inspiratie voor de Nederlandse naam: molmtrechtertje. Aangezien de soort over heel het verspreidingsgebied zeldzaam is en dikke, vermolmden populierenstammen ook een zeldzaamheid zijn, is de soort opgenomen in het Global Fungal Red List Initiative, de wereldwijde Rode Lijst van bedreigde paddenstoelen.

De vondst werd gedaan in een oude populierenaanplant, waar het bos na aankoop met rust gelaten werd. Door het aftakelen van de oude populieren kwam er al snel veel groot dood hout in het gebied waar deze soort duidelijk van profiteert. Naast heel wat paddenstoelen is groot dood hout ook belangrijk voor tal van insecten zoals aan hout gebonden zweefvliegen. De Hagelandse vallei is bijvoorbeeld een van de weinige gebieden in Vlaanderen waar je zowel Hommelmallota als de 4 soorten Woudzwevers kan aantreffen.

Op deze liggende populierenstammen groeit het Molmtrechtertje tussen opvallende bekerzwammen (foto: Ward Tamsyn).

Populieren worden vaak verguisd door natuurbeschermers, omdat ze meestal zijn ingeplant op plaatsen waar vroeger bloemrijke dotterbloem- en blauwgraslanden waren. Maar in afwachting van de opbouw van een oud bos met inheemse soorten en veel dood hout, spelen populieren een belangrijke rol voor soorten die gebonden zijn aan groot dood hout. Want in onze Vlaamse valleien staan door de decennialange populierenteelt nog weinig andere oude loofbomen.

Wil je zelf ook deze soort vinden? Ga dan op zoek naar dikke, liggende populieren (op vochtige bodem) waarvan de schors al verdwenen is en het hout al wat vermolmd is. Voer je waarneming zeker in op waarnemingen.be!

Auteurs: Margaux Boeraeve (KU Leuven, onderzoeksgroep Plant Conservation & Population Biology) en Ward Tamsyn (Natuurpunt Studie).

Onverwachte vondst van Verblekende wasplaat in Lier

07 DECEMBER 2020

Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert (Natuurpunt Studie)

Wasplaten staan bekend als de orchideeën onder de paddenstoelen: kleurrijk, mooi en ze groeien enkel op bijzondere plaatsen. Vaak zijn dat ongestoorde en onbemeste graslanden. De tweede Vlaamse vondst van de Verblekende wasplaat in de Kleine Netevallei te Lier is des te verrassender omdat ze in een bos gebeurde. Wat heeft zo'n zeldzame soort eigenlijk nodig om te overleven?

De Verblekende wasplaat is een knalgele paddenstoel met een hoeddiameter van 1 à 2 cm. Bij oudere exemplaren verbleekt de gele kleur tot wit. Zowel de hoed als de steel zijn erg glibberig; de plaatjes zijn aflopend. Door deze opvallende kenmerken is dit paddenstoeltje in het veld gemakkelijk te herkennen en het valt bovendien goed op.

Voor een paddenstoel heeft deze soort een relatief klein verspreidingsgebied, vrijwel beperkt tot een aantal landen rondom de Noordzee (van Noorwegen tot Ierland). In Nederland zijn er een dertigtal vindplaatsen bekend, die voornamelijk in kustduinen in de noordelijke helft van het land liggen. Tot nog toe was er slechts één Vlaamse vindplaats: de Gulke Putten in Wingene.

Wat heeft zo'n zeldzame soort nodig om te overleven? Dat is niet precies duidelijk. In Wingene groeit ze in heischraal grasland. De meeste Nederlandse vindplaatsen zijn duingraslanden met een voedselarme bodem. Elders in Noord-Europa werd de soort ook al aangetroffen in jeneverbesstruwelen en vochtige wilgenbosjes. In Lier groeit de soort in een eerder jong bos met veel Amerikaanse vogelkers: op het eerste gezicht een weinig bijzondere locatie. De ondergroei oogt eerder banaal, met verspreide bramen en vooral mossen (Gewoon thujamos is goed vertegenwoordigd). Jaren geleden werden hier al eerder zeldzame paddenstoelen aangetroffen, met name een grote groeiplaats van de met uitsterven bedreigde slijmwasplaat, een indicatorsoort voor heischrale graslanden. Mogelijk speelt de historiek van de locatie een belangrijke rol: tot de jaren 1970 waren dit graslanden op een schrale zandbodem. Dit bosgebied ligt op een zandrug in de Kleine Netevallei en kreeg de naam van de wijk waarin het gelegen is: "Kloosterheide". Wat ook aangeeft wat de historiek van dit gebied is. Het staat vast dat er geen bodemverstoring heeft plaatsgevonden: wasplaten delen een voorkeur voor uitgerijpte, ongestoorde bodems. Deze vondst illustreert nog maar eens dat vegetaties waarin bijzondere planten ontbreken toch mycologisch waardevol kunnen zijn. Dit bleek ook al eerder uit onderzoek naar paddenstoelen in gazons die jarenlang hetzelfde beheer kenden zonder verstoring.

Tot voor kort werd aangenomen dat wasplaten opruimers zijn. Recente onderzoeken stellen die saprotrofe levenswijze in vraag. Schimmeldraden van wasplaten blijken in staat om binnen te dringen in de wortels van planten, zoals is vastgesteld bij Gewoon sneeuwzwammetje en Smalle weegbree. Mogelijk gaat het dus om een biotrofe (parasitaire of symbiotische) relatie met (hogere) planten of mossen.

Half miljoen paddenstoelen 'geplukt' tijdens de Digitale Paddenstoelenpluk

15 DECEMBER 2020

Roosmarijn Steeman (Natuurpunt Studie)

Van 1 september tot 30 november riep Natuurpunt op om massaal op zoek te gaan naar paddenstoelen. Niet om ze echt te plukken, wel om ze digitaal mee te nemen en op naam te brengen via de app ObsIdentify. Dat leverde 111.804 waarnemingen op van 1824 soorten, waaronder niet alleen veel zwavelkopjes, honingzwammen en vliegenzwammen, maar ook zeldzaamheden zoals de Kammetjesstekelzwam, Pruikzwam en Adonismycena.

Half september kregen alle leden van Natuurpunt een prachtige paddenstoelenposter in de bus met 22 gemakkelijk herkenbare, veel voorkomende paddenstoelen. Dit was het startschot voor de "Digitale Paddenstoelenpluk" en gelukkig begon het toen ook veel te regenen en schoten de paddenstoelen uit de grond. Voeg daar dan nog de corona-maatregelen aan toe en je hebt het perfecte recept voor een geslaagde buitenactie. Er werden meer dan 500.000 paddenstoelfoto's geïdentificeerd via ObsIdentify en 215.737 foto's kwamen terecht in waarnemingen.be.

Maar liefst 7322 waarnemers deden mee aan de Digitale Paddenstoelenpluk door waarnemingen in te voeren in waarnemingen.be en daarnaast werden de mooiste foto's gepost op Facebook en Instagram. Het doel van "De digitale Paddenstoelenpluk" was enerzijds om mensen te laten kennis maken met de wondere wereld van de paddenstoelen en anderzijds om met zijn allen die enorme diversiteit aan soorten (er zijn meer dan 4000 soorten gekend uit Vlaanderen) in kaart te brengen.

Veel voorkomende soorten

In totaal werden 1824 soorten waargenomen, waarvan de meeste foto's van algemene veel voorkomende soorten. De meest gefotografeerde soort is de gewone zwavelkop, een opvallende gele paddenstoel die vaak in grote groepen op dood hout groeit. Je kan deze soort al in de zomer vinden, want hij haalt zijn voedingstoffen en water uit dood hout en daardoor is hij niet zo afhankelijk van neerslag als andere zwammen. Op de Vliegenzwam, onze nummer 2, moet je meestal tot oktober wachten voor je hem te zien krijgt. Opmerkelijk is dat de Gewone zwavelkop deze herfst op 117 nieuwe groeiplaatsen werd gespot en de vliegenzwam kreeg er 81 vindplaatsen bij. Maar de Geschubde inktzwam, op nummer 3, spant de kroon met 137 nieuwe vindplaatsen. Deze laatste kan je gemakkelijk in je tuin aantreffen want hij is totaal niet kieskeurig wat betreft bodem en materiaal om op te ruimen.

Zeldzaamheden gespot

Veel paddenstoelen die zelden worden gezien, zijn zeer klein en enkel op basis van microscopische kenmerken te onderscheiden. Ze worden slechts door een handvol specialisten herkend.

Gelukkig zijn er ook zeldzame paddenstoelen, die eigenlijk heel opvallend zijn en goed herkenbaar. Je moet gewoon geluk hebben dat je op de juiste moment op de juiste plaats bent en dat je oog erop valt. Zo werd de zeldzame Kammetjesstekelzwam dit jaar ontdekt in Park Vordenstein in Schoten, de tweede vondst voor de provincie Antwerpen. In het Drongengoed was het al sinds 1979 geleden dat de soort er nog werd gezien.

Ook de majestueuze Pruikzwam, een zeldzame parasiet van oude beuken, kreeg er een nieuwe vindplaats bij in Lier. Om deze zwam te spotten moet je wel omhoog kijken (vaak hoger dan 10m) in plaats van naar de grond.

De oranje oesterzwam, die in 2011 nog nieuw was voor Vlaanderen, werd dit jaar op 36 nieuwe plaatsenesignaleerd.

Het Harig saffraanoorzwammetje, pas in 2013 voor het eerst in Vlaanderen waargenomen en voor 2020 maar gekend van 5 groeiplaatsen, werd dit jaar op 12 nieuwe locaties gezien.

De zeldzame maar opvallende Adonismycena, een opsteker voor natuurbeheerders als indicatorsoort voor heischrale graslanden, kon het aantal vindplaatsen in waarnemingen.be verdubbelen van 16 naar 32.

De zeldzame pruikzwam werd op een nieuwe locatie aangetroffen (foto: Leo Vaes).

Geen succes zonder mensen

De Digitale paddenstoelenpluk was een succes, maar dit was niet alleen te danken aan Obsidentify. De app moet hier en daar nog wel wat bijleren en gelukkig zitten er nog een heel team achter de machine. Het zijn de paddenstoelenvvalidators van waarnemingen.be die dit seizoen hun uiterste best hebben gedaan om zoveel mogelijk foto's te valideren (goedkeuren, determinatie bijsturen) die we in de bloemetjes mogen zetten. Dankzij hen hebben duizenden mensen dit seizoen veel bijgeleerd over paddenstoelen.

Paddenstoelenwerkgroep Zuid-West Vlaanderen Mycologia

<https://www.mycologia.eu/>

Beste paddenstoelenvrienden,

Gezien de omstandigheden nl het "Coronavirus" moeten we aan de huidige Coronamaatregelen voldoen.

Jammer maar onze activiteiten (wandelingen/microscopie) worden tot nader bericht geschorst. Van zodra we terug opstarten kunt u dit op deze website lezen en wordt u via mail op de hoogte gebracht.

Niets belet u natuurlijk om zelf op stap te gaan en te zoeken naar paddenstoelen.

Met vriendelijke groeten

Namens het Bestuur van Mycologia